

dr. Bódi Zsuzsanna

Egy korábbi írásomban a cigánykutatók zászlóstitjeként emlegettem. Amikor ugyanis az információk végtelen tengerén fellelhető adatok közt igyekszik valaki a cigányságról tájékozódni – ha esze van –, minden esetben az ő hangyaszorgalommal összeállított, s alaposágban felülmúlhatatlan bibliográfiáihoz fordul először.

Tematikus könyv- és cikkjegyzékei sorra veszik mind azt az írást, ami valaha volt s jelenlegi tollforgatók papírra vetettek az adott témában. Kell ahhoz valamiféle – jó értelemben vett – megszállottság, hogy valaki újság-évfolyamok sokaságán rájja át magát, majd rögzítse a találatait, hogy azután másnak már ne kelljen ezzel az időrabló munkával bibelődnie. Elég legyen csak az adott oldalon felcsapni a könyvet, folyóiratot. Zsuzsa ilyen csendes, visszahúzódo megszállott volt. Mindig, mindenütt háttérben maradt vagy háttérbe szorult, háttérbe szorították. Nem berzenkedett. Kevés ember örült ilyen őszinte örömmel annak, hogy az lehet a munkája, amit a legjobban szeret. Ha mások műveit népszerűsíthette, az is elégedetté tette. Országos Cigány Könyvkiállításokat szervezett, hogy ismertebbé tegye az oly kevesek által forgatott értékes alkotásokat. Ugyane célból rendületlen hittel készítette a könyvtárak számára a cigány könyvajánlásait, hátha több helyütt és többen kapnak így majd kedvet elolvasásukhoz. A cigány népi mesterségek utolsó művelőit, népművészeit is felkarolta. Hasonló lelkesedéssel szervezte kiállításukat. Tudta, hogy az idővel is versenyfutásban van. Ha nincs megtartó akarat, Atlantiszként mélybe süllyed a roma kultúrkincs ezen igen fontos része. Mester nélkül nincs mesterfogás (lejegyző nélkül minden eltűnik) – tudta ezt jól. És tette is a dolgát.

Aligha akad egyhamar olyan odaadó ember, aki képes lesz őhozá hasonlóan mindenhová bekéredzkedni, s életéből hosszú napokat eltölteni az iratválogatással, hogy megtalálja a hetvenes-nyolcvanas évek cigány rendezvényeire szóló meghívók még fellelhető töredékét, ami alapja lehet egy majdani cigány kisnyomtatvány-tárnak. Aki – mint ő – a mai időkben képes lesz pályázatok százait írni, hogy valamiként összekalapozza az általa gondozott néprajzi sorozat újabb kötetének költségeit. Aki könnyű és indulat nélkül leltárt készít – s a honlapján közzéteszi – az állami, önkormányzati és civil szer-

vezetek által kitüntetett cigány értelmiségről, oly módon, hogy lelke mélyén tudja: bármelyik elismerésre maga is régen méltó. (A Munka Érdemrend bronz fokozata volt a legnagyobb – és egyetlen – kitüntetés. Még 1982-ben kapta a Pest megyei Tanács, megyei Cigányügyi Koordinációs Bizottság titkára, csoportvezetőjeként. Ezen túl csak egy elismerő emlékérem jutott neki. A Pro Ethnographia Minoritatum a Magyar Néprajzi Társaságtól egy évtizeddel ezelőtt.)

Nagy szerencsénk, hogy kényszerű nyugdíjazásáig semmi nem szegte a kedvét.

Hat kiállítás, nyolc önálló kötet, harmincon felüli tanulmány, nagyjából húsz bibliográfia (köztük: A magyarországi cigányság kultúrája; A cigányságról szóló magyar nyelvű néprajzi irodalom; a Herrmann Antal cigánykutató adattári hagyatéka; a Magyarországi cigány írók és költők műveinek válogatott bibliográfiája; a Balogh Lídiával közösen jegyzett Összesített bibliográfia; a Kovalcsik Katalinnal együtt, a roma vonatkozású hangzóanyagokról összeállított Diszkográfia; a Cigány Néprajzi Tanulmányok 1993–2000. bibliográfiája és a Máté Mihállyal szerkesztett Magyarországi cigány holokauszt-bibliográfia) maradt utána.

Arra készült, hogy közreadja a hazai cigány szerzők műveiről megjelent kritikák bibliográfiáját is. Már gyűjtötte az anyagokat. Vajon lesz-e valaki, aki megcsinálja?

Valamennyi roma folyóiratban örömmel közölték az írásait. Büszkéek vagyunk arra, hogy a Lungo Dromban is publikált. Hogy a hazai cigányság mit veszített a személyében, már a legközelebbi jövő is sajgón fogja éreztetni.

Hegedűs Sándor

Bódi Zsuzsa írásai lapunkban:

Országos megmérettetés. Cigány népművészek alkotásai a XII. Országos Népművészeti Kiállításon. Néprajzi Múzeum, 1996. november – 1997. február = *Lungo Drom*, 1997/2. sz.
Magyarországi cigány mesterségek I. Országos Kiállítása = *Lungo Drom*, 1998. június
Herrmann Antal és a hazai cigány kutatás 1–2. = *Lungo Drom*, 2000. július és augusztus
Találós kérdések – közmondások Herrmann Antal hagyatékából = *Lungo Drom*, 2000. október
Magyarországi cigány mesterségek. Fémművesek = *Lungo Drom* 2002, 8–9. sz.
Üdvözlési formák két cigány közösségben. *Lungo Drom* 2004/7. sz.

ROMA LAP

Megjelenik havonta.

Megjelenik havonta a Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Közalapítvány és a Szociális és Munkaügyi Minisztérium Esélyegyenlőségi Programiroda Osztályának támogatásával. Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány 5000 Szolnok, Aranka utca 3. – Telefon/Fax: 06-56/513-952, 513-953. Levelezési cím: SZOLNOK Pf.: 77 5001 – e-mail: otka@interware.hu – Internetcím: www.lungodrom.hu. Főszerkesztő: Paksi Éva – Főmunkatárs: Farkas Kálmán – Tervezőszerkesztő: Gudmon András. Munkatársak: Géczy József, Hegedűs Sándor, Józsa Zoltán, Nyári Gyula, Rácz Lajos, Varga Ilona. – Szerkesztőségi titkár: Pálfi Elvira. Felelős kiadó: Farkas Flórián

Címlapfotó: Nyári Gyula

Nyomdai munkák: KARCAGI NYOMDA KFT.

Felelős vezető: Márkusné Tankó Orsolya és Nagyné Tankó Tímea ügyvezető igazgató

ISSN 1216-982X

Rácz Lajos versei

Mit akartok tőlem?

A cigány-fekete égen
varjak köröznék...
Mit akartok tőlem
arisztokrata cigányok?
Én már mindenemet
odaadtam.
Olcsó szellemi bér munkásként
kifosztottam
agyamat,
hogy TI
nyugati márkájú
gépkocsin járhattatok.

Én többé nem leszek
a cigány - tábornokok
zsoldosa-,
mert nem akarom,
hogy a JÖVŐ
álmai elvérezzenek
egy olyan elvtelen
csatában, ahol az elesetteknek
nem jár a végtisztesség...

A kreolbőr foglya

Immáron negyvenkilenc éve vagyok
a kreolbőr foglya
Örökölt rabság
melyből nem tud kitörni arcom

A színek íratlan törvénye
önvédelmi gátakat emel
A létezés sorsszerűsége
mely eldönti a hovatartozást

Álszempontra igazság ez -
Jól látható szálfák
Álhumanizmussal fertőtleníttve
hogy ne gennyesedjen.

Kettősség

Újra itt vagyok
szólni akarok
beszélni beszélni
arról amit
elhallgattatok

immáron lejárt
önkéntes száműzetésem
számkivetettségem
rongyait levetettem

itt állok mezítelenül előttem
rámvarrasodott
álmok
ostorcsapásaival
a hátamon

hazám
magyar vagyok
és cigány
melyiket válasszam
ha eljön értem
a halál

Jelek

(Kovács József barátomnak)

Azért növesztettél szakállt
hogy a cigány-indulat
ne dúlja szét arcvonásaidat

a tekintetedben ott ég
a cigánytáborok tüze
őseink föl-föllobbanó üzenete

a tenyeredben hoztad el
a szavak paraszát
hogy fölmelegítsd vacogó lelkiünket

a remény ezüst pörnyéje száll
az új nemzedék homlokára
és sarjadásnak indul megannyi szakáll

Járóka Livia

JÁRÓKA LÍVIA: A ROMA GYERMEKEK OKTATÁSA JÓ BEFEKTETÉS

❖ Az Európai Unió gyermekjogi stratégiájáról folytatott vitát kedden az Európai Parlament plenáris ülése Strasbourgban – ad tájékoztatást közleményében Járóka Livia. A jelentés vitájához beadott hozzászólásában a Fidesz néppárti képviselője elmondta: a roma gyermekek oktatása olyan jövedelmező befektetés, amely jelentős, hosszú távú előnyökkel jár az egész társadalom számára.

A Roberta Angelilli olasz képviselő által készített jelentés elfogadhatatlannak minősíti a kiskorúak elleni erőszak bármilyen formáját, és szorgalmazza a fellépést a gyerekkereskedelem, a gyermekpornográfia és a gyermekeket érintő szexizmus ellen – áll a közleményben. A dokumentum kiemeli, hogy a gyermekszegénység elleni küzdelmet a stratégia egyik fő célkitűzésévé kell tenni, és külön szólni a roma gyermekek hátrányos társadalmi és iskolai helyzetéről.

Járóka Livia néppárti képviselő a vitához benyújtott írásos hozzászólásában kifejtette: a roma gyermekek oktatása jövedelmező befektetés, mert haszna messze túlmutat az adott gyermek iskolai előmenetelén. Előmozdítja az egyéni és társadalmi termelékenység növekedését, valamint csökkenti a szegénységet és a társadalmi kirekesztést. Több tavalet megjelent tanulmány kimutatta, hogy az a befektetés, amely ahhoz szükséges, hogy egy roma gyerek elvégezze a középiskolát, bőségesen megtérül a nemzeti költségvetéshez való későbbi hozzájárulások révén, bár a befektetés önmagában nem jelent garanciát a jövőbeni sikerre.

Már a 20 százalékos sikerarány, azaz csupán minden ötödik gyerek is képes ellensúlyozni a másik négy sikertelenségét. Ahogyan a termelékenység növekszik és a szegénység csökken, a romák egyre nagyobb mértékben járulnak hozzá az állami bevételekhez megnövekedett adóik és fogyasztásuk révén – áll a kommunikációban. „A hozzájárulás növekedése és a kormányzat által kifizetett segélyek csökkenése együttesen nettó bevételt jelentenek a nemzeti költségvetés számára. Ezen fejlesztések támogatása nem csupán a romáknak, de minden európai állampolgárnak a javára válik” – fogalmazott írásbeli hozzászólásában Járóka Livia.

CASTING MINDEN – OLÁH IBOLYAVAL

❖ 2008. 01.10-től vetítik a mozikban *Tímár Péter* rendező Casting minden című új filmjét, amelynek női főszerepét a tv2 Megasztár műsorából megismert **Oláh Ibolya** játssza. Az alkotók hangsúlyozzák, hogy a film nem a Megasztárról és nem Oláh Ibolya életéről szól, annak ellenére, hogy a forgatókönyvet mind a kettő megihlette.

ÜGYFÉLSZOLGÁLATI TELEFONVONAL A DIFFERENCIÁLT TÁMOGATÁSRÓL

❖ A kisebbségi önkormányzatok feladatarányos támogatásával kapcsolatos kérdések megválaszolására információs ügyfélvonalat működtet a Kormányzati Ügyfél-tájékoztató Központ – hívta fel a figyelmet a Miniszterelnöki Hivatal Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztálya.

A helyi tarifával hívható ügyfélvonal száma: 189. A 189-es ügyfélszolgálati telefonszám tárcsázását követően a 9-es menüpont alatt kaphatnak információkat a kisebbségi önkormányzatok differenciált támogatásával kapcsolatos kérdésekről. A telefonos ügyfélvonal január 15-től hívható és február 29-ig áll az érdeklődők rendelkezésére.

ROMA PROGRAM TÁMOGATÁSI HÁLÓZAT: ÚJ HELYEN ÚJ CÉLOKKAL

❖ A Roma Program Támogatási Hálózat (RPTH) 2008. január 1-jétől a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség támogatása mellett a Promei Kht. részeként működik tovább. A hálózatot még 2005-ben az oktatási minisztérium hátrányos helyzetű és roma gyermekek integrációjáért felelős miniszteri biztos hivatala hozta létre azzal a céllal, hogy az szakmai és működési önállósággal országosan vezető szerepet töltsön be oktatási, képzési, foglalkoztatási és szociális területen a romákat

érintő, romák által működtetett regionális, térségi vagy helyi projektfejlesztések technikai támogatásában, függetlenül attól, hogy a fejlesztést állami intézmény vagy civil szervezet valósítja meg.

A hálózat jelen tevékenységének átfogó célja a roma civil szervezetek olyan európai uniós forrásokhoz való jutásának elősegítése, amelyek valós, érdemi fejlesztési lehetőségeket kínálnak a roma kisebbség számára. Az Új Magyarország Fejlesztési Tervben 2008. január 1-jétől számos olyan új pályázati kiírás jelenik majd meg, amelyekre pályázhatnak a hazai roma vagy roma közösségekért dolgozó civil szervezetek, intézmények és vállalkozások is.

A Roma Program Támogatási Hálózat munkatársai mindent elkövetnek majd azért, hogy ezek a támogatások valóban megpályázhatók legyenek a számukra és komoly előrelépést jelenthessenek a roma közösségek számára – hangsúlyozták a közleményben.

A Roma Program Támogatási Hálózat új elérhetőségei: **Promei Kht. – Roma Program Támogatási Hálózat; 1053 Budapest, Szép u. 2.; tel.: (061) 327-0859; e-mail: lakatos@promei.hu.**

IDÉN IS ELŐNYBEN RÉSZEŚÜLNEK A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ FELVÉTELIZŐK

❖ A 2008. évi felvételi eljárás során ismét előnyben részesülnek a szociálisan hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű felvételizők. Utóbbiak ezen felül az Oktatási és Kulturális Minisztérium Katapult Mentorprogramjában való részvételre is jogosultak.

A hátrányos helyzetű jelentkezők a felvételi eljárás során minden jelentkezési helyükön 25, a halmozottan hátrányos helyzetű felvételizők pedig 50 többletpontot igényelhetnek. A halmozottan hátrányos helyzetűek ezen felül sikeres felvételi

esetén a Katapult Mentorprogramban való részvételre is jogosultak.

A jelentkezőknek a jelentkezési lapon a többletpontokra vonatkozó pontban kell feltüntetniük, hogy hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetűnek számítanak, valamint csatolni kell a szükséges dokumentumokat. Az igazoló dokumentumok tartalmi és formai követelményei megtekinthetők a Katapult Mentorprogram honlapján, illetve a január közepén megjelenő KATAPULT 2008 című tájékoztató kiadványban. A Katapult Mentorprogramban való részvételhez a jelentkezési lapon a jelentkezőknek hozzá kell járulniuk ahhoz, hogy a mentorprogramot működtető szervezet kapcsolatfelvétel és kapcsolattartás céljából kezelhesse megadott adataikat.

Hátrányos helyzetűnek számít az a huszonöt évnél fiatalabb jelentkező, akit középfokú tanulmányai során családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelembe vett, illetve aki után rendszeres gyermekvédelmi támogatást folyósítottak, illetve rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult vagy állami gondozott volt. Halmozottan hátrányos helyzetű felvételiző, akinek a fentebb leírtakon kívül a tankötelessé válásának időpontjában a törvényes felügyeletét ellátó szülője legfeljebb alacsony iskolai végzettséggel rendelkezik, valamint akit tartós nevelésbe vettek.

KÖSZÖNET A TÁMOGATÁSÉRT!

❖ A Tegnapiután Országos Cigány Kulturális Egyesület köszönetet mond mindazoknak, akik 2006. évi személyi jövedelmadójuk 1%-áról az egyesület javára rendelkeztek. A 46 388 Ft-ot a TOCKE teljes egészében a Cigány Újságírók II. Találkozásának megrendezésére fordította.

KALLÓDÓ TINIKET SEGÍTENEK ROMA RENDŐRÖK

❖ Aluljárókban cselegő tizenéveseknek segít a Roma Rendőrök Országos Egyesülete Budapesten. A fiataloknak nemcsak értelmes szórakozási lehetőséget biztosítanak, de emberi és személyiségi jogi, illetve rövidesen közigazgatási ismereteket is oktatnak nekik. A Roma Rendőrök Országos Egyesülete megalakulásakor három főcélú tűzött ki maga elé: a bűnmegelőzést, a romák és a rendőrök közötti kapcsolatok javítását, valamint a fiatalok oktatását, amellyel esetleg elősegíthetik, hogy a jövőben többen válasszák a rendőri hivatást – mondta a Független Hírügynökségnek Horváth Ferenc, a Roma Rendőrök Országos Egyesületének vezetője.

A szervezet tavaly tavasszal indította el az Együtt a Hátrányos Helyzetű Gyermekekért nevű programot. A hétvégi foglalkozásokon 30–50 fiatal fordul meg rendszeresen. A gyerekek maguktól jönnek, így nem érzik kényszernek ezeket az alkalmakat. A csoportban 12 és 21 év közötti fiatalok vannak, az átlagéletkor 16–17 év.

AZ EGÉSZ CIGÁNYÜGY KIRAKATPOLITIKA

❖ Magyar Gárda térnyerése nem ok, hanem tünet, a helyzet pedig akár polgárháborús erőszakba is torkollhat – véli Zsigó Jenő, a Roma Parlament elnöke. Szerinte még nagyobb gond viszont, hogy a romák nehezen férnek hozzá az uniós támogatásokhoz. Zsigó Jenő a Magyar Narancsban adott interjújában kijelenti: a Magyar Gárda megjelenése nyíltá tette a Magyarországon jelenlévő fasiszta érzelmeket, de nem alakulhatott volna ki, ha a többségi társadalom nem szünteti meg az együttélést a cigányokkal. Mint mondta, a rendszerváltást követően a romák helyzete rendkívül nehézé vált, foglalkoztatottságuk az elmúlt húsz év alatt

Európai díj a velencei Roma Pavilion magyar kurátorának

❖ A Velencei Biennálé első roma kiállításának kurátoraként végzett munkájáért Junghaus Tímea művészettörténész kapja idén a hamburgi Alfred Toepfler Alapítvány 75 ezer euróval dotált elismerését, a Kairos Európai Kulturális Díjat.

A több mint száz éves művészeti biennálé történetében tavaly először kapott helyet a roma kultúra. Az Elvesztett Paradicsom című tárlattal debütáló Roma Pavilion alapgondolata, hogy a többségi kultúra legfontosabb terein is jelen kell lennie Európa legnépesebb etnikai kisebbségének. „A kiállítással bizonyítani akartuk, hogy a kortárs színti és roma képzőművészek munkája világszínvonalú. Az alkotások azt is bemutatják, hogyan birkóznak meg az alkotók a saját kulturális identitássukkal” – mondta Junghaus, a pavilon kurátora.

A 32 éves szakember 2005 óta vezeti a budapesti Nyílt Társadalom Intézet (OSI) Romák Kulturális Részvételét Támogató Projektjét, amely kidolgozta a Roma Pavilion tervét. A díjátadásra 2008. február 10-én kerül sor a hamburgi Schauspielhausban.

„Sok alkotónk szenved még mindig a történelmi gyökerű kisebbségi komplexusokban” – mondta Junghaus Tímea. „De a művekből egy új, stabil önkép körvonalai is kibontakoznak.” A művészettörténész szerint le kell számolni a többségi társadalomban élő negatív sztereotípiákkal, és az egzotizáló, romantikus tévképzetekkel is, a világban elszórt roma népnek pedig újra kell fogalmaznia az identitását. Az asszimilációt, a teljes feloldódást a befogadó nemzetben Junghaus elutasítja. „A célunk a koegzisztencia, a békés egymás mellett élés. Nem akarjuk feladni az életformánkat és nem akarunk szakítani a hagyományainkkal.”

A korszerű etnikai identitás kidolgozása nemcsak a kéregető, vagy a zenész vagy a tolvaj cigány makacsul továbbélő képe miatt nehéz, hanem például azért is, mert a durván 10 milliós európai közösségből sokan az írott formában még nem is létező romani nyelvet beszélnek, és így analfabéták. Roma anyától és színti apától származó első generációs értelmiségiként Junghaus Tímeának sem volt könnyű. „Hiszek a jelekben. Az egyetem például a tapasztalatlanságom miatt kezdetben nagyon nehéz volt, de Isten jelei bátorságot adtak és segítségükkel megtaláltam a hivatásomat” – mondta a művészettörténész a dpa német hírügynökség hamburgi tudósítása szerint.

(Metro/RomNet)

egyáltalán nem nőtt. Az 1989 óta eltelt időszakban a munkanélküliség súlyosbodása mellett megtörtént a romák iskolai szegregációja, és a lakhelyek elválasztása is, vagyis az élet minden fontosabb színterén lezajlott a

romák, és a nem romák elválasztása.

A Romaweb, az MTI, a RomNet, és a saját forrásai alapján összeállította: Paksi Éva

A hónap hírei • A hónap hírei

Kállai Ernő:

„A legtöbb a duma volt”

A felnőtteknek munkalehetőség, a gyerekeknek a lehető legjobb oktatás, és másfél-két évtized múlva már nem lenne olyan probléma, amiről beszélni kellene – így vélekedett a magyarországi romák helyzetének lehetséges megoldásáról **Kállai Ernő** kisebbségi ombudsman, aki az (origo) Vendégszobájában válaszolt az olvasók kérdéseire. Elismerte ugyanakkor, hogy – pár próbálkozástól eltekintve – a rendszerváltás óta inkább csak beszéltek minderről.

Pár hónapja ombudsman

Örömmel köszöntök mindenkit, és örülök, hogy itt lehetek. Ha valaki érdeklődik az emberi jogok, kisebbségi jogok iránt, szívesen válaszolok néhány kérdésre.

Ön szerint kell külön védeni a cigányokat? Nem pont ugyanúgy kéne kezelni őket, mint bárki mászt? [kicsike12345]

– De, ugyanúgy kell kezelni mindenkit, de azokat az embereket, akik akár cigányok, akár nem, olyan társadalmi hátrányba kerültek, ahonnan egyedül nem tudnak kilépni, azokat valamilyen plusszsegítséghez kell juttatni.

Mi a véleménye a 11 éves késelős fiúról? [Ca\$\$anova_]

– Sajnálatos, hogy ilyen esetek előfordulnak, de az újságokban írtakkal ellentétben ilyen esetben soha nem a gyerek etnikai hovatartozása számít, hanem hogy milyen körülmények között nőtt fel.

Mi a véleménye a büntetési korhatár leszállításáról 14-ről 12 évre? Mennyire valószínű ez? [BerNaDeath]

– Vannak ilyen tervek, de nem is az életkor a legfontosabb kérdés, hanem a gyerek neveltetése és az, hogy belátja-e a cselekedeteinek súlyát. Ha nem, akkor a büntetés is fölösleges, mert nem érzi, hogy miért van a megtorlás. Tehát emiatt egyáltalán nem mindegy, hogy hol húzzák meg a büntetési korhatárt.

Elvileg iskolázott emberektől is gyakran hallani rasszista, előítéletes megjegyzéseket. Mikor fog ez megváltozni? [herkulesbringa]

Valószínűleg akkor, ha a társadalom vezetői és a családok is elhiszik azt, hogy nem a kisebbségi községektől kell tartaniuk, hanem a társadalmi problémákat kell kezelni.

Nagyon sok a kisebbségi ügy, maga mégis alig szerepelt kinevezése óta. Miért? [herkulesbringa]

– A statisztikák szerint nem így van. Sokak inkább azt mondják, hogy sokkal többet, mint az elődöm.

Hogyan fog megoldódni az etnikai probléma Magyarországon? A helyzet kilátástalan, és félttem a gyermekeimet! [Gábor!_-]

– Igaza van, hogy nagyon rossz állapotban van a magyar társadalom, de ennek oka elsősorban nem etnikai kérdés. Az viszont biztos, hogy a politikai vezetőknek komolyan kell foglalkozniuk a leszakadó rétegekkel, mert szinte „szükségyszerű” a sok negatív megnyilvánulás ilyen közegben.

Az elmúlt években sokat ment a duma a cigánykérdésről, telepfelszámolás, szegregációellenesség stb., tud bármilyen konkrét eredményt mondani? [kicsike12345]

– A rendszerváltozás óta – bár vannak próbálkozások, igaza van abban, hogy – a legtöbb a duma volt. Jó lenne már ha valóban történének olyan dolgok, amelyek elmozdítják a holtpontról a kérdést. Ha lesznek is eredmények, azok csak évek múlva mérhetők.

És van valami ötlete arról, hogy mit lehetne tenni a dumán túl? Nekem úgy tűnik, az igazi ötlet hiányzik leginkább. [kicsike12345]

– Lenne, de ez elsősorban a politikusok feladata. A felnőtteknek munkalehetőség, a gyerekeknek a lehető legjobb oktatás. Másfél-két évtized múlva már nem lenne olyan probléma, amiről beszélni kellene.

Nem olyan közhelyek ezek, amikből semmi nem

valósult meg eddig se? [kicsike12345]

– Annak tűnnek, de mégis ez az alapja mindennek. Az más kérdés, hogy csak beszélünk róla, vagy komoly, ellenőrizhető és számon kérhető programok megvalósítását kezdjük el, amelyek természetesen komoly anyagi áldozattal is járnak. De a végeredmény az egész társadalom számára jó lenne.

A ‘70-es évektől létezik Mo-n cigányügy, az nem is 1-1,5 évtizede volt. Hol vannak az ún. cigány értelmiségiek? [Chagallszárnyú]

– Például itt. Meg még sok olyan ember van, aki vállalja büszkén identitását, és nincs szégyenkeznivalója szellemi színvonalát illetően. Egyetlen példa: a Romaversitas láthatatlan kollégium, ahonnan az elmúlt néhány év alatt közel száz többdiplomás roma értelmiségi fiatal került ki, akik már a társadalom megfelelő helyét foglalják el.

Ön személyesen kapott megjegyzéseket származása miatt? Hogyan kezelte a helyzetet? [herkulesbringa]

– Nagyon ritkán, és azt gondolom, hogy az eddigi teljesítményem, tanulmányaim, munkám cáfolatai azoknak az etnikai előítéleteknek, amelyek elterjedtek manapság.

Önnek mi az eredeti végzettsége? Honnan került erre a posztra? [rol-lerfoci]

– Van főiskolai diplomám tanárképzőről, elvégeztem az ELTE bölcsészkarát történelem szakon, az ELTE jogi karát, valamint tanultam még szociológiát és politológiát. Így kinevezésem előtt a MTA csoportvezető kutatója és főiskolai tanár voltam. És majd' elfelejtettem, hogy újságírói diplomám is van.

Van olyan kisebbség ma Magyarországon, amelyik gyakorlatilag a túlélésért küzd? [kicsike12345]

– Szociális értelemben a roma közösségnek egy jelentős része, kulturális értelemben gyakorlatilag mindegyik.

A cigányokon kívül melyik kisebbség helyzetét tartja a legaggasztóbbnak? [kicsike12345]

– A többi nemzeti kisebbségnek nevezett közösségek esetében más problémákról van szó, alapvetően a megmaradás, a kulturális identitás, a nyelv, a kultúra megőrzésének a fontossága, különben nagyon gyorsan eltűnnek. Ebben nagy szerepe lenne a médiának.

Pontosan miben várná a média segítségét? [Brian7]

– Az lenne a fontos, hogy az élet minden területét reálisan mutassa be, ne csak a problémákat, „balhékat”, hanem mindazokat az ügyeket, amelyek a kisebbségi kultúrával, szokásokkal élő embereket foglalkoztatják. Tehát jó lenne, ha az újságírók érzékenyebbek lennének a kisebbségi kérdések iránt.

Látunk azért pozitív és negatív példát is a médiától. Nem gondolja, hogy a feldolgozható események arányával van a probléma? [Brian7]

– Soknak vagy kevésnek gondolja?

Én úgy gondolom, sokkal több a negatív, mint a pozitív, sajnos. És valóban a neveltetést tartanám kiútnak. Csak kérdés, hogyan avat-

kozik be a neveltetésbe. [Brian7]

– Szerintem nem több a negatív, mint a pozitív, csak ilyen módon találja a média. A nevelést pedig már az óvodában el kell kezdeni, leginkább úgy, hogy nem osztjuk csoportokra a társadalmat, nem szegregáljuk az embereket, hanem egymást kölcsönösen megismerve normális életet alakítunk ki. Az iskolai integráció pedig arról kell, hogy szóljon, hogy mindenki származásától függetlenül a lehető legmagasabb szintű oktatást kapjon.

Külföldi példákkal összehasonlítva milyen a magyar kisebbségek helyzete? Milyen tendenciát mutat? [rollerfoci]

– Minden országban mások a problémák. Nyugat-Európában elsősorban az újonnan bevándorlók társadalmi integrációja s annak megoldatlansága a legfőbb kérdés. Nálunk a már több évszázada letelepedett kisebbségi közösségek identitásmegőrzése lenne a legfontosabb. Mindenesetre az EU is úgy érzi, hogy többet kellene foglalkozni ezekkel a közösségekkel, mivel ez minden országnak a jövőjét befolyásolja.

Ön mit tenne a Magyar Gárdával? [rtabat11]

– Én azt gondolom, hogy sokat árt a magyar társadalomnak minden olyan szélsőséges elveket valló szervezet, amely az indulatok és az érzelmek rossz irányba befolyásolásával félrevezeti az egyébként jó szándékú embereket.

Mit szól hozzá, hogy elbukott Sólyom László összes többi ombudsmanjelöltje? [rtabat11]

– Személy szerint sajnálom őket, mert nagyszerű szakembernek tartom őket. Külön sajnálom Péterfalvi Attilát, akivel fél évig együtt dolgoztam, s nagyszerű embernek és szakembernek ismertem meg.

Ön támogatja a jövő nemzedéke ombudsman ötletét? [rtabat11]

– Igen, fontosnak tartom. A természeti környezet megővése mindannyiunk érdeke. Ha tovább szennyezzük mindent, akkor a gyerekeink hol fognak élni?

Milyen a kapcsolata Kálai Csaba fővájával? [Torro Rosso]

– Semmilyen, sem rokona, sem ismerőse nem vagyok.

Mit gondol, miért kapnak nagyobb támogatást a romák, mint a magyarok, ezt például a továbbtanulásban konkrétan megtapasztaltam. [megyer]

– Azok kapnak nagyobb támogatást, akik leginkább rá vannak szorulva. Bármilyen származásúak is. Mindenki számára megvannak azok az ösztöndíj- és egyéb lehetőségek, amit igénybe tudnak venni, ha rászorulnak.

Ismerek olyan felsőoktatási intézményt, amelyek felveszik a támogatást, de a roma hallgatók a képzésben mégsem vesznek részt. Nem kéne ezt jobban ellenőrizni? [alighitted]

– Ha ismer ilyet, akkor tegyen bejelentést, mert ez bűncselekmény. Akár nálam is, az Ombudsmani Hivatalban.

Ha nem mozdul el években belül a holtpontról a romák helyzete, akkor mi várható ön szerint? Milyen veszélyekre hívná fel a politikusok figyelmét? [!!!botond]

– Mindazok az emberek, legyenek akár romák, akár nem, ha teljesen ellehetetlenülnek anyagilag és társadalmilag, egyre kevesebb lesz a veszténivalójuk. Ha nincs változás, olyan jelenségek is előfordulhatnak, mint például Franciaországban, Párizs külvárosában. A politikusokat arra ösztönözném, hogy ne várjuk meg ezt az időszakot, és a sok terven túl próbáljanak ténylegesen változtatni ezeknek az embereknek az élethelyzetén.

Van olyan eredmény, amire büszke, amit ön ért el ombudsmanként? [subba3]

– Bár még nagyon rövid ideje – pár hónapja vagyok – ombudsman, több jogszabály-módosítást is kezdeményeztem, kezdem elhittetni a politikusokkal, hogy nem lehet tovább ígérgetni, meg kell oldani a régóta húzódó kérdéseket, mint például a kisebbségek parlamenti képviselete, amivel 17 éve mulasztásos alkotmányértésben vagyunk. De ugyanilyen fontos a kulturális identitás megőrzése is, és itt is tettem már több olyan javaslatot, amelynek az eredményeiről akkor szeretnék beszélni, amikor, reményeim szerint rövidesen, eredményre is vezetnek. De ide sorolnám például a kisebbségi média méltatlan helyzetét, a közszolgálati intézményekben a láthatatlan és hallgathatatlan műsoridőket.

A jelenleg folyamatban levő reformok idején van alkalom érdemi tárgyalásokat folytatni a kisebbségi kérdésekben? [alighitted]

– Feltétlenül kell. Mert a reformok a társadalom minden tagját érintik, s azokat még súlyosabban, akik rosszabb élethelyzetben vannak. De a kulturális értékek megőrzésével nem lehet várni, mert mire észbe kapnánk, eltűnnek ezek az értékek és hagyományok.

Pontosan miből is áll a cigány kultúra? Mert például Bartók megállapította, hogy a cigányzene nincs, az magyar zene. [Lúdvérc]

– Bartók azt állapította meg, hogy a magyar nóta az valóban nem magyar népdal. Hanem úgynevezett műzene, tehát vannak szerzői. A cigányok zenében betöltött szerepe az előadó-művészetben nyilvánul meg leginkább, és nélkülük valószínűleg teljesen más zenekultúra alakult volna ki Magyarországon. Mindenesetre még napjainkban is nagyon sokan élvezik ezt a műfajt. És akkor még nem beszéltünk a szintén népszerű cigány népzeneről, a nagyon sok jeles festőművészről vagy akár írókról, költőkről.

Gyurcsány: Az integráció nem egymás mellett élés, hanem együttélés

Gyermekeink jövőjéért, a nemzet jövőjéért – a romák oktatási és képzési helyzete ma Magyarországon címmel rendeztek konferenciát a Parlament Főrendiházi termében. A rendezvényt Gyurcsány Ferenc nyitotta meg, aki beszédében kiemelte: „Magyarországon cigánynak lenni, romának lenni többszörös nehézséget jelent: a nyelvet, a kultúrát fenntartani önmagában nagy erőfeszítés, miközben cigányság, romaság és szegénység szorosabban karol egymásba, mint máshol az országban”.

A miniszterelnök kijelentette: a jogszabályok és a különböző programok finanszírozása nagyon fontos feladat, de ennél is fontosabb a gondolkodás összehangolása, a „közös, ugyanakkor nagyon is töredezett kultúrák” együttélésének megteremtése. Nagyon nehéz feladat egyszerre ápolni a kisebbségi kultúrát, a nyelvet, és ezzel egy időben küzdeni minden nap a szegénységgel, a diszkriminációval, az előítéletekkel. „Fejet kell hajtani azok előtt, akik ebből a helyzetből el tudnak indulni” – fogalmazott a miniszterelnök.

Gyurcsány Ferenc kifejtette: csak akkor lehet sikeres az ország, ha összekapcsolódik az egyéni teljesítmény és a szolidaritás. Magyarország jövője az oktatásban van. „Le kell bontani a falakat, amik a

tanulással szembe állnak és föl kell éleszteni a vágyat az előrehaladás felé” – jelentette ki.

Az elmúlt években jelentős lépéseket tett a kormány

a szegregáció megszüntetése felé vezető úton: a közoktatásról szóló törvényben megjelent a szegregáció, az elkülönítés tilalma, új szabályok vonat-

koznak a közoktatási határok megállapítására, valamint 2003 óta biztosítja a kormány anyagilag az eltérő háttérrel rendelkező gyerekek együttnevelését – mondta Gyurcsány Ferenc.

Két hónapja készült el az integrált oktatás eredményeiről szóló kutatás, melynek tapasztalatai szerint a roma gyerekek olvasási készsége jobban fejlődik, ha integrált módon oktatják őket – miközben a nem roma gyermekek készségei nem romlanak. Ezekben az osztályokban jobb a gyermekek önértékelése, valamint nagyobb a romák társadalmi elfogadottsága a nem roma diákok körében. „Az integráció több mint romák és nem romák együttes oktatása, az integrációhoz speciális pedagógiai módszerek elsajátítása szükséges. Az integráció nem egymás mellett élés,

Dr. Kállai Ernő,
Gyurcsány Ferenc
és Teleki László

hanem együttélés” – mondta a miniszterelnök.

Olyan Magyarországot szeretnénk, amelyben romának lenni nem egyenlő a szegénységgel és a mellőzöttséggel, amelyben romának lenni büszkeség, ahol nemcsak a hivatalos beszédekben, hanem a magánbeszélgetésekben sem

elfogadott a diszkrimináció – zárta beszédét Gyurcsány Ferenc.

Dr. Kállai Ernő, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogok országgyűlési biztosa a konferencián arról szólt, hogy: „Nem azt kell bizonygatni, hogy kell az integráció, hanem el kell magyarázni, hogy miért

kell. Az integráció nem a romákról és nem romákról szól, hanem a magyar társadalomról. Öregedünk, butulunk és szegényedünk. Az elsők nem lehet változtatni, a másodikok lehetnek. Akkor nem viszi el a szülő a gyereket az iskolából, ha jó minőségű, színvonalas oktatást nyújt az adott intéz-

mény. Nem akkor, ha sok, vagy éppen kevés a roma diák. Az integráció kétoldalú dolog: egyrészt meg kell győzni a többségi társadalmat, hogy ez az ő érdeke is, azért, hogy az állam a befizetett adóforintokat ne szociális segélyezésre fordítsa. Senki ne higgye azt, hogy bármilyen ösztöndíj-rendszer, jogszabály helyettesítheti azt az akaratot, hogy a gyerek minél magasabb végzettséget érjen el” – húzta alá az ombudsman.

A romák oktatási és képzési helyzetéről szóló konferencián a délelőtti folyamán felszólalt még – többek között – **Teleki László** szocialista országgyűlési képviselő, **Arató Gergely** oktatási és kulturális államtitkár, **Csizmár Gábor**, a Szociális és Munkaügyi Minisztérium államtitkára, illetve **Rauh Edit** esélyegyenlőségi szakállamtitkár, valamint dr. **Lévai Katalin** EP-képviselő.

Fotók: Nyári Gyula

Gyurcsány: Integráció nu lăngă unápált kuszt, dá kusztu ku unápált

Păntu kupiji dobá, păntu lume dobá – lu băjási lukru în iskulă, în vácălă áku în lume dă ungur ku áztá cinu or făkut o áflálă máré, în kászá hăl māj máré în szobă dă Főrendi. Szfátájálá Gyurcsány Ferenc o kizdilíta, sinyé în szpuszuj áje o zís: „În lume dă ungur dă băjás szā fijé om, farcsé gro āj, pā ljimbá, szuktuljálá, csár má áztá farcsé gro āj, lăngă áztá pā băjási sâ szārăsi-je ljé înbrăcă māj bényé kum în ált lumé”.

Omu hăl māj máré o szpusz: szā fākă szabályurj sâ szā gye bány pā lukru máré, áje farcsé ro trăbujé, dá sâ dă áztá māj máré lukru āj, kit sé găn-gyiny szā fijé uná, „lá toc, dá rupt szuktuljálá” szā fijé lu unápált. Farcsé gro lukru āj, kit szā rāmijé sé ány szuktuljit, ljimbá sâ ku áztá uná, tot szā lup-tăny păntu szārăsi-je, păntu kă álci ált kum nyé vegyé. „Trăbujé szā ápli-kăny káp lá héje sinyé dă întră áztá or putut szā fugă áfără.” – zîse omu hăl māj máré.

Gyurcsány Ferenc o szpusz: csár átunse o fi māj bun lumenyi, dákă sé on om fásé áje szā ljágă lá hajlantă sâ ony ázsutá pā unápált. Lume dă ungur învácălă áré dobá bun. „Trăbujé szā dubu-

rîny fălurje, káré sztă lu în învácălje kăljé, sâ trăbujé szā ájvé dăgînd szā mergă māj innencsé” – szpunye.

Sé or trikut ány, mult o

făkut kormányu szā nu nyé cijé dă ált pā noj ami-nyi: „În învácălă tirvény or szkrisz kit szā nu fijé szegregáció sâ szā nu nyé punyé pā ált lok pā noj, ált

szabályurj jescsé învácălă, hungyé âsz hatărurje, sâ māj dălă 2003 dă bány kormányu pā áje, kit uná szā învácă pā kupiji – zîse Gyurcsány Ferenc

Dă daă lună āj gátă o pipáros, în káré áje or vă-zut, kit māj bényé umără kupiji dă băjás dákă uná âsz ku unguri învácăt, sâ nyis lu ungur kupij nu o foszt māj ro umărălă, kum átunse, kînd csár jé szîn-gură or foszt. Áje or scsut, kit în áfelă osztályurj māj bényé szā szîmce kupiji sâ unguri māj bényé or ápukata pā jé.

„Integráció māj mult āj dăkit csár unápált szā învácă kupiji, lá integráció miscséri sâ miscsirici māj mult trăbujé szā scsijé. Integráció nu lăngă unápált kuszt, dá kuszt ku unápált” – zîse omu hăl māj máré.

Áfelá lume dā ungur ás áve dāgīnd, hungyé bājási nu āsz szārás, sā nu ljé punyé īn kot, hungyé dā bājás szā fījé, āj márē dulsemé, hungyé ákár sinyé, ákár hungyé szfātā-jescsé, nu szā zīkā pā jé nyimiká – szfārse szfātājálá Gyurcsány Ferenc.

Dr. Kállai Ernő A Nemzeti És Etnikai Kisebbségi Jogok országgyűlési biztosa pā áflálá áztá dā áje o szfātākit, kit: Nu dā áje trābujī szfātākit kit trābujé integráció, dā dā áje, kit dā sé trābujé. Integráciou nu dā noj dā bājás āj, dā dā lume dā ungur. Nyé bā-

tārnynyn, nyé bulunzīny sā nyé szārāsīny. Pā dā zelső nu scsīny sé szā fāsēny, dā pā dalje, trīlje scsījīny. Pārīnci átunse nu dusé īn ált lok kupijī szā īnvácā, dākā īn iskolā bēnyé īnvácā pā jé. Nu átunse dusé, dākā mult o pucīn bājás umblā ákulo. In-

tegráció pā daā felur āj: trābujé szā scsījé aminyi, kit áztá ālor lukru āj, kā pā bānyī sé kápātā dālā ālom āje szā nu mergé pā āzsutārē. Nyīme szā nu kregyé, kit ákár séfel szabályurj o bānyī āj āzsutā lu sinyivā, kit szā āzsungā māj márē iskolā” – zīse ombudsman.

Pā áflálā lu bājási lukru īn iskolā, īn vācālā māj mulc or foszt sinyī or szfātājī – ásā dānu sā – **Teleki László** szocialista országgyűlési képviselő, **Arató Gergely** oktatási és kulturális államtitkár, **Csizmár Gábor** a Szociális és Munkaügyi Minisztérium államtitkára illetve Rauh Edit esélyegyenlőségi szakállamtitkár, valamint **dr. Lévai Katalin** EP-képviselő.

Fordította:
Varga Ilona

Tehetséggondozó program roma fiataloknak

Kitörési pontot jelent a Romaster projekt

A szülők arra törekszenek, hogy gyermekeik sorsát a megfelelő irányba formálják. Hogy a fiatalok tanulhassanak, s elérhessék életcéljaikat. Mert minden gyermek, fiatal értéket jelent a társadalomnak. Ma azonban olyan világot élünk, ahol a szegénység, a munkanélküliség az emberi vegetáláshoz biztosít jogot, a tanulás pedig lassan kiváltság lesz. Jelenleg nagyon kevés roma származású diák jut el az egyetemi, főiskolai diploma megszerzéséig.

1992. februárjában kezdte meg működését a Hungarian Business Leaders Forum a londoni The Prince of Wales International Business Leaders Forum magyarországi társszervezete. A HBLF ket-tős céllal jött létre. Egyrészt szeretnék minél szélesebb körben ismertté tenni a Vállalati Társadalmi Felelősségvállalás eszméjét az etikus üzleti magatartást, valamint vállalatok társadalmi szerepvállalását a fenntartható fejlődés érdekében. Másrészt saját példákkal kívánnak az élen járni, hogy nem elég beszélni a problémákról, konkrét lépéseket kell tenni.

A meghatározó világcégeket tömörítő non-profit szervezet, a HBLF – az IBM Magyarország alapító támogatásával – 2007. februárjában hirdette meg a ROMASTER tehetséggondozó programot hátrányos helyzetű, magukat roma származásúnak valló, tehetséges középiskolás diákoknak, akik vállalják, hogy a középfokú iskola befejezése után felsőfokú műszaki, gazdasági vagy jogi tanulmányokat folytatnak. Lapunkat a Romaster program lényegéről **Kozáry Vilmos**, a Hungarian Business Leaders Forum esélyegyenlőségi munkacsoportjának vezetője tájékoztatta.

Befektetés a roma értelmiség jövőjébe

– Szervezetünk kidolgozta a versenyszférában nagy érdeklődést kiváltó Romaster programot, amely a roma értelmiségi réteg megerősödését, a rátermett és rászoruló fiatalok több éven keresztül tartó támogatását, a munka világába történő sikeres integrációját hivatott elősegíteni. Egy olyan középiskolai, majd később egyetemi, főiskolai diákokat támogató rendszert hozott létre, amely az átlagnál jobb képességű, motivált, kiemelkedő tanulmányi eredményt felmutató, többszörösen hátrányos helyzetű 10-11. osztályos diákokat akár 5-7 éven keresztül is a támogató vállalatba integrál és több formában is segíti a diplomaszerezést.

A program három pillérre épül. Az egyik az anyagi támogatás, évi 240.000,- forint értékben, amelyet a diákok tanulmányi célokra használhatnak fel. Ennél még fontosabb a második pillér: a programban a résztvevőkhöz a támogató vállalatoktól kijelölt mentor, akire nemcsak szakmailag, de emberileg is építhetnek a sikerrel pályázók. A harmadik pillért a vállalatoknál biztosított gyakorlati tapasztalatszerzés lehetősége jelenti. Ebben az átfogó rendszerben a középiskolás évektől egészen a diploma megszerzéséig szoros kapcsolat alakul ki a kiválasztott diákok és a támogató cégek munkatársai között. A tanulók meg-

ismerik az adott vállalat működését és kultúráját, így könnyen integrálódnak majd az üzleti környezetbe – hangsúlyozta Kozáry Vilmos.

Versenyképes tudással

A szakember azt is elmondta, hogy az első ízben, a következő tanévre meghirdetett pályázati kiírásra 650 diák jelentkezett, ezek közül, mint potenciálisan támogatásra alkalmasakat, mintegy háromszázat választottak ki. Reálisan évente 300-400 támogatásra alkalmas diákokkal lehet számolni, akik többsége a közigazgatási pályamodell iránt is érdeklődne.

A programban jelenleg közel tizenöt partnervállalat vesz részt (IBM, Holcim, Ernst&Young, MOL, Raiffeisen Bank, Shell, AXA, ABB, KPMG, Magyar Telekom stb.), további megállapodások vannak előkészületben, amelyek révén 35-50 diák támogatása válik idei kezdéssel reálissá. A programban a HBLF szolgáltatásai térítésmentesek, a támogatás teljes összege a támogatott diákhoz kerül.

– Nagyon kevés roma származású diák jut el az egyetemi diploma megszerzéséig, ezért a program létrehozói azt tartják a legfontosabb feladatnak, hogy növeljék a továbbtanulni vágyó diákok esélyeit a felsőoktatási intézményekhez történő bejutásra, és már a középiskolai tanulmányok

alatt bátorítsák, segítsék őket. A cél, hogy a roma társadalomban tovább fejlődjön a megfelelő nyelvtudással és felsőfokú végzettséggel rendelkező közösség, amelynek tagjai példát is mutatnak a még iskolakezdés előtt álló roma fiataloknak, versenyképes tudással várják a munkaadók által felajánlott lehetőségeket, vagy saját vállalkozásukon keresztül vesznek részt a versenyképes gazdaságban.

A Romaster program kereitei között hosszú távú, a diploma megszerzéséig tartó kapcsolat épül a kiválasztott diákok és a támogató cég között, amelynek eredményeként a tanulók betekintést nyernek a vállalat működésébe és kultúrájába, így felkészültebbé válnak a munka világába történő integrációra. Legalább ennyire fontos, hogy az alkalmazottak is megismerik a diákok hátterét, amely a még jobb megértést segíti elő – mondta a munkacsoport vezetője.

A társadalmi helyzet meghatározó eleme a képzettségi szint, s ez a megállapítás igaz egy olyan környezetben, amely a tudás alapú gazdaság felé halad. Akinek nem jut lehetősége a tanulásra, ismereteinek bővítésére, menthetlenül lemarad, elhelyezkedési esélyei drámaian csökkennek, és a társadalom peremére kerül. Ne így legyen!

Józsa Zoltán

A kisebbségi önkormányzatoknak igényelniük kell a feladatalapú támogatást!

Január 1-jétől lépett hatályba a kisebbségi önkormányzatoknak a központi költségvetésből nyújtott feladatarányos támogatások feltételrendszeréről és elszámolásának rendjéről szóló kormányrendelet, amely megkülönbözteti az általános működési támogatást, illetve a feladatalapú támogatási formát. Utóbbi nem alanyi jogon jár, hanem azt formanyomtatvány beküldésével igényelniük kell a kisebbségi önkormányzatoknak február 1-jéig.

A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény 64. § (5) bekezdésének b) pontja felhatalmazta a kormányt a kisebbségi önkormányzatoknak a központi költségvetésből nyújtott feladatarányos támogatások (általános működési támogatás és feladatalapú támogatás) feltételrendszeréről és elszámolásának rendjéről szóló kormányrendelet megalkotására. **A rendelet célja, hogy a 2006 őszén megválasztott települési, illetőleg a 2007 tavaszán megválasztott területi kisebbségi önkormányzatok állami támogatási rendszerét megújítsa és a szabályozást egy igazságosabb, feladatközpontú irányba mozdítsa el.**

A jogszabály a Magyar Köztársaság 2008. évi költségvetéséről szóló 2007. évi CLXIX. törvényben rögzített támogatási összeg felosztási arányát az alábbiak szerint állapítja meg: **75% általános működési támogatás, 25% feladatalapú támogatás.** Az általános működési támogatás automatikusan megilleti a működő települési és területi kisebbségi önkormányzatokat. **A feladatalapú támogatás elnyerése külön igénylés útján történik.** Ebben az évben az igénylések benyújtási határideje **2008. február 1.**

A benyújtás helye a Magyar Államkincstár illetékes regionális igazgatósága.

A rendelet szerint a következő támogatási formákban jutnak támogatáshoz az önkormányzatok:

- feladatarányos támogatás: a települési és a területi kisebbségi önkormányzatok általános működési és feladatalapú, illetve kiegészítő támogatása;
- általános működési támogatás: a települési és a területi kisebbségi önkormányzatokat a megalakulásukat követő hónap 1-jétől a rendelet szerint megillető, az önkormányzati működéssel közvetlenül összefüggő

- a Nek. tv. 27. §-ának (1)-(2) bekezdése szerint a helyi önkormányzat által biztosított feltételeken kívüli – feltételek biztosítására, az ellátott tevékenységhez kapcsolódó költségek fedezésére szolgáló támogatás. (Ilyen költségek különösen a rezsi típusú és a munkabér típusú költségek, a költségterítés, tiszteletdíj);
- feladatalapú támogatás: a települési és a területi kisebbségi önkormányzatoknak – ellátott feladataik arányában – a rendelet szerint nyújtható támogatás;
- kiegészítő támogatás: a tárgyévben fel nem használt és visszautalt támogatásokból a rendeletben meghatározott módon képződő és megállapított támogatás.

A települési és területi szinteken belül az adott szinthez tartozó valamennyi kisebbségi önkormányzat azonos összegű általános működési támogatásban részesül. A támogatás folyósítása két egyenlő részletben történik: az első részlet február 15-ig, a második részlet augusztus 15-ig.

Feladatalapú támogatási kérelmet a települési, területi kisebbségi önkormányzat igénylés formájában terjesztheti elő. A települési és a területi kisebbségi önkormányzatok eltérő összegű feladatalapú támogatásban részesülhetnek. Az igénylési nyomtatvány a Magyar Közlönyben közzétett rendelet mellékletét képezi.

Az igénylési nyomtatvány kötelezően tartalmazza a következőket:

- a települési, területi kisebbségi önkormányzat adatait (elnevezését, székhelyét, képviselőjét ellátó személy [elnök] nevét),
- a képviselt kisebbség megjelölését,
- a kisebbségi önkormányzat hatályos szervezeti és működési szabályzatának elfogadásáról szóló képviselő-testületi határozat számát,

- a rendelet és a tájékoztató 1. sz. mellékletében meghatározott szempontrendszer szerinti, a kisebbségi önkormányzat által ellátott feladatokat és az ezek ellátásáról szóló képviselő-testületi határozatok számát,
- a települési, területi kisebbségi önkormányzat elnökének és a helyi önkormányzat jegyzőjének (főjegyzőjének) aláírását.

Fontos, hogy az igénylés kitöltése előtt az önkormányzatok mindenképpen elolvassák a rendelet mellékletét képező az igénylés benyújtásához szükséges útmutatót.

Az igénylési formanyomtatványt két eredeti példányban 2008. február 1-jéig kell benyújtani a Miniszterelnöki Hivatalhoz címzetten a Magyar Államkincstár illetékes regionális igazgatóságához.

A támogatás összegéről – a rendelet mellékletét képező szempontrendszer szerint – az öt tagból álló **Kisebbségi Költségvetési Bizottság 2008. április 15-ig dönt.** A támogatás folyósításáról az ÖTM útján a MeH intézkedik. A támogatás folyósítása két egyenlő részletben történik: az első részlet május 15-ig, a második részlet augusztus 15-ig.

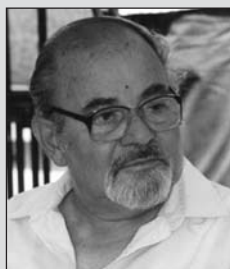
A hatékonyabb tájékoztatás érdekében a Kormányzati Ügyféltájékoztató Központ ingyenesen hívható 189-es számán, önálló menüpontban is tájékoztatást nyújt az érdeklődőknek a január 15. és február 29. között.

■ Kapcsolódó dokumentum:

- A központi költségvetésből nyújtott feladatarányos támogatások feltételrendszeréről és elszámolásának rendjéről szóló kormányrendelet.
- (Figyelem! Az igénylési nyomtatványt és a benyújtásához szükséges útmutatót a rendelet tartalmazza!)**
- A differenciált támogatással kapcsolatos legfontosabb információk.

Farkas Kálmán

A cigány jegyző

Az Alföld jeles városa Törökszentmiklós. A 4-es főút mentén hosszan terül el, ami szinte főútőrként fűzi fel utcáit, lakónegyedeit. A település tengelyében a tekintélyt parancsoló, patinás egykori városháza épületegyüttese áll, melynek egyik szárnyában működött a bíróság. A bejárata fölötti egyik alkóvjában állt mérleggel a kezében Justitia, az igazság szobra. Évekig láttam, csodáltam, hiszen a járásbíróság és a városháza előtt vezetett utam az alvégre, a római katolikus templom melletti iskolába, később a Kálváriára. Amikor a polgári iskolába jártam, ugyancsak e patinás épület előtt fordultam be az Almássy utcára, s gyalogoltam végig csaknem az állomásig.

Ideális otthona volt a közigazgatásnak az eklektikus stílusú városháza. Erre a célra építették, melynek mai, modern korunkban is a legjobban megfelelt. Újat, amolyan doboz-félét építettek helyette a szocrál ízlésnek megfelelőt, megtagadva és még a jelképét is eltüntetve általa a régi rendnek. Az egykori városháza épületében most művelődési ház és a könyvtár működik. Érthető, hogy sok gonddal-bajjal, hiszen ezeknek a céloknak nem felel meg.

Karriert jelentett a Horthy-világban a városházára bekerülni. Neves, jól felkészült tisztviselőkkel együtt dolgozni. Egyiküknek-másikuknak a neve fogalom volt. Érthető nosztalgiával és emlékező szorongással gondolok vissza manapság is azokra az időkre, amikor a polgári iskolát elvégezve az első cigány fiatalként átléphettem a városháza küszöbét.

Cselekvő részesévé váltam az első közigazgatási reformnak. Először közellátási kisegítő tisztviselőként, később adóügyi előadóként, majd

közigazgatási segédjegyzőként. És ami számomra egyáltalán nem volt mellékes: azoktól tanultam, akikre felnéztem. Mert nem bocsájtották el de. **Thék József** adóügyi jegyzőt, **Mikházi Zsiga** bácsit, vagy **Földvári Sándort** a kiváló szakértőket. Megbecsülték őket, s számítottak szaktudásukra.

Hogy mi várt volna a közigazgatásra? Összeomlik, működésképtelenné válik. Adóügyi összeíróként **Kurdi István** barátommal Törökszentmiklós óriási kiterjedésű tanyavilágát jártuk. Valamennyi adófizető polgárt személyesen kerestünk meg. Velük együtt töltöttük ki a bevallásokat. Soha nem felejttem el Mikházi Zsiga bácsi figyelmeztető szavait. „Ha egy paraszt ember veszi a fáradságot, és a Polgár-féle tanyavilágból vagy Szenttamásról képes begyalogolni vagy szekérrel behajtani, akkor nekünk kötelességünk, hogy panaszát azonnal orvosoljuk. Az adóügyről senki nem távozhat dolgvégezetlenül. Nem mondhatjátok azt, hogy jöjjön holnap.” Itt precízséget, pontosságot, fegyelmet tanultam.

Anyám hallatlan gondoskodása, életutamat védőangyalként kísérése, különösen polgári iskolai tanárain példamutatása, követelményrendszerük magas színvonala, a Törökszentmiklói Városháza tapasztalt és neves tisztviselőinek velem szemben tanúsított magatartása és felfogása kitörölhetetlen nyomokat hagytak bennem. Ezek voltak legmeghatározóbb jellemformáló forrásaim.

Hallhatatlan fegyelem volt az adóügyön. Valahogy mégsem éreztük nyűgnek, korlátnak. Ha a régi városháza kőből kiképzett boltíves bejáratán át az előtérbe lépünk, akkor jobbra találtuk az adóügyi irodát. Hatalmas iroda volt, s ha jól emlékszem, két-két egymással szembefordított író-

asztallal, de úgy, hogy közöttük szabad tér volt még jócskán. Az első asztalnál – amely mellett közvetlenül egy ajtó nyílt Földvári Sándor irodájába – a rangidős **Csala Imre** dolgozott. Ő volt a szigor megtestesített szobra. Olykor heccelte is a mellette ülő **Bácsi Jóska**, aki egy osztállyal fölöttem végzett, és sokszor megvédett azoktól akik „leci-gányoztak” vagy meg akartak verni. Hatalmas természetű, szép szál legény volt. Zászlóként emelkedett ki a sorból, ha a polgári iskola kivonult valamilyen ünnepségre. Vele szemben a másik oldalon foglalt helyet a kis **Horváth Dénes**. Sötétkéék könyök-védőjével tipikus tisztviselői alkat benyomását kel-tette. Mellette ültem én.

Negyed íróasztalnyi nagyságú fekete fedelű főkönyvekben tartottuk nyilván az adózókat és szükséges adataikat. Ezekben vezettük az adó-kivetések összegeit, a befizetéseket, minden szük-séges változást. Fillére pontosan és naprakészen. Párban dolgoztunk, s diktáltuk az összegeket. Itt csak igen szépen író tisztviselők voltak. Ha jól emlékszem, valamennyiünk írása közül is ki-emelkedett **Csala Imréné** megformált, rajzolt be-tűivel.

Olykor délidőben kiálltam a városháza bejára-ta elé, és hosszasan elnéztem Törökszentmiklós legszebb, nyílegyenesen futó Almássy utcáját, melyet végig lehetett tekinteni akadálytalanul a vasútállomásig. Az utca két oldalát betonjárda szegélyezte, s az úttest szélén, a kocsit mellett szinte egyforma, lombos gyertyánfák álltak dísz-őrséget, egymástól egyforma távolságra ültetve. A bíróság épületével szemben, a Kossuth utca túlsó oldalán különböző üzletek, kereskedések és trafik volt. Mellette egy kis bodega is működött, ahol olcsón lehetett étkezni. Ide jártam. Persze csak akkor, ha volt pénzem. Legtöbbször zsíros vagy cukros kenyér volt az ebédem. Szerdán és szom-baton, ha anyám árult a part alatti ócskapiacra, akkor a kifőzdében étkeztem. Olcsó főzelék-féléket feltéttel. Abban a világban még nem volt ebédlője a városházának, ahol tisztviselői étkezhetek volna. Emlékszem, **Thék Jóska** bácsi a Sudik-féle kávéházba járt. Minden nap, pon-tosan meghatározott időben. Néha meghívta a csi-nos, szép **Benedek Magdát** is, a főjegyző **Róna István** titkárnőjét. A városháza épületének föld-szintjén, az alvág felőli részen Törökszentmiklós

legelegánsabb cukrászdája működött. Teraszán úri kisasszonyok fogyasztották a finom tortákat. Illatuk belengte az egész környéket. A magam fajta annak előtte, hogy a városházára kerültem, csak messziről merészkedett az elegáns cukrászda lépcsőjéig.

Részesen és alakítója voltam a megszülető új, demokratikus közigazgatási rendszernek. Roma fiatal értelmiségiként bábáskodtam világrajöve-telénél, s reménykedve vártam a jövőt, mely nem úgy alakult, ahogy ígérték és szerettük volna. Alig lélegeztünk fel 45 után, s már a pályában az új-szülött megfojtásán fáradoztak. Az intézkedések első teendői között szerepelt a civil szervezetek ellehetetlenítése, majd megszüntetésük. Akkor még nem értettem és nem láttam tisztán, miért kell megszüntetni a gazdaköröket. Arról, mint köz-igazgatási segédjegyző tudtam, hogy az alvégesi gazdakör vagyonát felméri, de arról már nem, hogy meg is szüntetik és be is zárják. Méghozzá ünnepélyesen birkapörköltös boros vacsorával. Hát ez történt. A városháza hivatalos delegációját dr. Thék Jóska bácsival együtt képviseltük. Szóltak, menjek az adóügyi jegyzőhöz, mert szeretne velem beszélni. Tiszteltem is, fiatalabb is lévén azonnal eleget tettem hívásának.

Ő próbálta elmagyarázni, miről van szó, va-lójában azonban maga sem értette, miért kerül sor erre a vacsorára. Faramuci eset volt, annyi bizo-nyos. Olyan, mint amikor a hóhért akasztják. Böl-csen, jó pofát igyekezett vágni hozzá a nagyra becsült jegyző, s arra kért, hogy a késő délutáni órákban legyenek készenlétben.

A város két lovas gumirádlis hintóján érke-ztünk meg a Hunyadi utcai gazdakör elé, ahol már vártak bennünket. Különösen őt, akit becsültek, tiszteltek. Olyan búcsúvacsora-féle volt ez, amo-lyan hangulattalan, szomorkás, keserű szájízű. Nem mondtak beszédet, csak dűnnyögtek a pa-rasztok. Némi oldást hozott a kancsóban asztalra került bor, mint magyar embernél szokás. Itt is ott is azon tűnődtek, azt találgatták, hogyan lesz ezután.

Megtapasztalták.

Csisznyikói cserepek 1998

Petőfi és a cigány lány

Hetvenöt évvel ezelőtt, 1933-ban Kibédi Sándor (1897–1941) erdélyi költő Kolozsváron megjelentette *Petőfi Sándor* életének egy rövid időszakát feldolgozó „Szeptember végén” című három felvonásos költői színjátékát, amely hatalmas irodalmi vihart kavart. A nagysomkúti születésű Kibédi (eredeti neve: *Hapka*) borbélylegényként, fodrászként kereste a kenyerét, s önművelő szorgalommal emelte magát irodalmi rangra. Amikor e színművét közreadta, már több verseskötettel büszkélkedhetett (Így akarom – 1924; Diadalmas élet – 1924; Megjött a reggel – 1931.) 1931 őszétől az erdélyi irodalom legendás folyóirata, a *Korunk* felelős szerkesztője volt. Románia többségi irodalma is nagyra tartotta, hiszen ő volt a román *Eminescu* lírájának első magyar tolmácsolója. (79 *Eminescu*-vers műfordítása fűződött a nevéhez, s 1934-ben már az „*Eminescu* összes versei”-t is megjelentette.) Nem volt tehát akárkik.

„Szeptember végén” című darabja azonban kivívta a kor legkeményebb hangú kritikusa, a kolozsvári egyetem professzora, *Kristóf György* haragját, aki olyan irodalmi és társadalmi indulatot gerjesztett ellene, amivel megakadályozta a színjáték előadását. Petőfi meggyalázásával vádolta a költőt. Mi volt az elsöprő harag oka? Kibédi *Petőfi Sándornak* a Koltói kastélyban tett első látogatását, s egy Pila Anikó nevezetű helybéli cigány lányhoz fűződő sze-

relmét, beteljesedett párkapcsolatát álmolta a színre. *Pila Anikó* kéktiszta szerelmét, amely – ellentétben a második koltói látogatás (Petőfi nászútja) hölgyalakjával, valóban a síron túlig tart. Míg a százszor is megénekelt „feleségek felesége”, *Szendrey Júlia* a gyászévet sem várta ki az újbóli férjhezmenéshez, Anikó még vénséges vén korában is rendszeresen kutatgatta, hol is lehet egykori szerelme végső nyughelye. *Jókai Mór*t és *Móra Ferencet* is versre ihlette ez a különleges hűség, de *Pila Anikó* alakja szerepel *Juhász Gyula* „Petőfi elmegy” című színművében is.

Kibédi fantáziáját már régen foglalkoztatta az igen eleven szóbeszéd. A *Temesvári Hírlap* karácsonyi számában már 1927-ben publikál egy „Szeptember végén” című írást, s tudjuk, hogy a 20-as évek végén már a pesti színházaknál kilincselte a darab előadása érdekében, amelyet azonban azok csendben visszaadtak.

Tény, hogy – a kisebb és nagyobb szerelmeit is megörökítő – Petőfi ismert költeményei között egyetlen egy sincs, ami akár csak utalna is a Pila-epizódra. *Jókai Mór*, aki a kastélyát a mézeshetekre Petőfinek elkölcsönző *Teleki Sándor* gróffal idéztette fel az emlékeket, azt írta, voltak ilyen versek. Az első koltói tartózkodásról szólva, miután elbeszéli annak a gazdája védelmében meglőtt, majd megrokknva szélnak eresztett cigány kovácsnak az esetét, aki Petőfit Koltón

– teleki lovászként – megtanította lovagolni, azt is rögzíti: „Ez időben Petőfi lelkesedése sokszor fellobbant a cigányokért. Azok közé tartozott a szép Pila Anikó is, akinek lángoló fekete szeméről, piciny kezéről és lábairól sokat beszélhetnének azok a lepkek, melyek egy este a koltói ház szöglet-ablakából alászállongtak.” (Azaz miszlikké tépés lett a sorsuk, amikor a Júlia-szerelme beteljesült.) Teleki azt is elbeszélte, hogy Petőfi milyen zavarban volt, amikor megkérte, hogy a mézeshetei idejére távolítsa el Pila Anikót a személynézetből. *Magyar László*, aki a Pest Megyei Hírlapban 1958. október 5-én tette közzé kutatásait úgy hallotta, hogy a Pila Anikóhoz szóló verseket Teleki Sándor vette magához, amikor Petőfi házasságot kötött. Ha így lenne, lappanghat még valahol az egykori kézirat.

A segesvári csata után örökre eltűnt költő hivatalos életírói nem tulajdonítanak nagyobb jelentőséget ennek a „kalandnak”, s mivel egy nemzeti jelképnek nem illeendő „csak úgy összefeküdni” egy cigány lánnyal, időnként még gyalázzák is szegény Anikót.

Ferenczy János azzal mentegeti az esetet, hogy az 1846-os koltói látogatásakor csak a Júlia apjának elutasító magatartása nyomán kialakult feldúlt kedélyállapot, az elkeseredés kergette a szép cigány lánnyal való csapongásba. *Hatvány Lajos* báró ezt írja: „E kivallott és kidallott szerelmek mögött rejtőztek a bevallatlan és

kidallatlan útszéli csókok, kalandok, éjek, melyeknek ebben a vándoréletben bizonyára nagy szerepük volt. A krónika csak Pila Anikónak, a koltói cigánylánynak esetét jegyezte fel. Félős, hogy a többiek sem voltak különbek, sehol egy hozzá méltó női lény ebben a viharvert életben.” *Jókai Pílaról* írt mondataiból egyetlenegy fogad csak el, realitásnak érzi, hogy a lány Petőfitől kilenc szép máriás húszast kapott, „mert az efféle kalandoknak ez a rendes, szükségszerű végük”.

Anikóról, a Petőfihez „méltatlan női lényről”, a feldühödött *Kristóf György* szedte össze a legtöbb, s leghitelesebb adatot. Bár emellett a Kibédit is gyalázó vitairatában alaposan megtámassza a lány emlékét is. „Vajon nem a végtelenül komoly, fennkölt szellemű és minden ízében etikus jellemű Petőfi, de a legközönségesebb gondolkozású tucat-férfiú tudna-e, képes volna-e ennyire mélyen alászüllyedni? Világos, hogy ily nagyfokú lelki eltávolodást, ekkora morális botlást, ilyen érthetetlen lelki megbicsaklást feltételezni és elképzelni Petőfiről még *Jókainak* sem lett volna szabad...” – írta.

Ennek ellenére – nyilván mintha fogát húznák – rögzíti a megalapozott tényeket. Pila Anikó valóságos személy volt. Koltón született 1830. január 15-én, törvényes házasságból, református szülőktől. Szülei *Varga Pista* és *Szakálosi Anna* faluvégi, sátoros-putris, már letelepedett vályogvető cigányok voltak. Eredetileg

tehát Varga Anikónak hívták. A Pila nevet úgy kapta, ahogy a többi cigány is a maga ragadványnevét. Ilyen volt a palstya (kopasz), a csoli (füles) vagy a muto (néma) is. A pila szó a Táj-szótár – és Kristóf György – szerint ügyetlen, féleszű, kócos és ronda jelentéssel bír, s a női szerv gúnyos megnevezésére is szolgál. Már csak ezért sem lehetett szép – teszi hozzá: „minden állítólagos szépsége mellett is csak egy közönséges, kócos, faluvégi cigányleány volt”.

Tény, hogy bejáratos volt a Teleki-kastélyba, s a konyhán foglalkoztatták, így Petőfi valóban találkozhatott vele. S persze mások is, akik azonban feltűnő szépségű, koraérett fiatal nőként emlékeznek rá. Ha az első koltói időzésén történt, akkor a tizenhetedik, ha nászútját megelőző második alkalommal, akkor a tizennyolcadik évét taposta, amikor a költő felfigyelt rá.

Tudjuk, hogy szeretői lettek egymásnak, de azt is, hogy kapcsolatuk legfeljebb kéthetes időtartamra korlátozódott.

Kristóf György Jókaira is rápirít, amikor nehezményezi, hogy amikor Pila Anikóval történt találkozását papírra vetette, úgy ír róla, mint aki megmaradt hajadonnak. Ő nem volt rest és Vágó Károly lelkésszel kiíratta a koltói anyakönyvből: Pila Anikónak két gyermeke született Kanálos Sándortól. Borcsa lánya 1859-ben, József fia 1862-ben látta meg a napvilágot. Más kérdés, hogy az említett férfi nem volt a férje (maga Kristóf is vadházasságról ír), így jog szerint hajadon, tehát tulajdonképpen mégiscsak igaz a megtámadott állítás.

Jókainak egyébként soha nem kellett színes festékért a szomszédba menni, ha szürkének találta a valóságot, több történelmi föllentésen (pl. a Rózsa Sándorral soha

meg nem esett, de élményszerűen megírt személyes találkozásán) is rajta kapták, így állításaival szemben érdemes élni a gyanúperrel. (Hatvány ki is mondja: szerinte Jókai tódított.) Ugyanakkor azt sem szabad elfelejteni, hogy Teleki (akit Petőfi „egyetlen mágnás barátom”-nak nevezett) megcáfолhatta volna a neki tulajdonított

mondatokat, ha túlon túl sértették volna a valóságot.

Jókai órá hivatkozva írta le, hogy Pila Anikó Petőfihez fűződő kapcsolata egy alkalommal szorult helyzetéből is kimentette az akkor már idős roma nőt. A m i k o r „más kóbor atyafiak miatt a csendbiztos elé került” elegendő volt, hogy kiderüljön, ő az a romny i, a k i egykor Petőfié volt, s máris elengedték. Teleki össze is ismertette Jókait Anikóval, s ő mesélte el azt is, hogy gyakran elkóborol Segesvárhoz, Fehéregyházhoz, ahol a hír szerint a költő nyugszik. Teleki „Egyről-másról” címmel kiadott emlékiratában maga is megemlékezik arról, hogy Máramaroszigeten egy gombát áruló vén cigányasszony megszólította, aki-ben Pila Anikóra ismert, s akivel hosszasan elbeszélgetett. A gróf Petőfi egykori szeretőjének titulálta, minden körülírás nélkül. Amikor Jókai találkozott vele, Felsőbányán élt, tisztelettől övezve.

Kibédi Sándor a darab védelmében Kristóf-ellen írt vagdalkozó röpiratában hangoztatott egyre vadabb állításaival végleg nevetségessé tette magát, s a témát is, mit tollhegyére tűzött. Ekkor már azt is tudni vélte, hogy Anikónak Petőfitől egy lánya is született, akit anyja az osztrák rendőrségtől félve évekig rejtegetett a távoli havasalji faluban, sőt, a koltói cigányokra hivatkozva azt is bizonyította, hogy a „Szeptember végén” ihletője nem is Szendrey Júlia, hanem maga Pila Anikó volt. Erre aztán már vitapartnerei is elfogytak, bár időről időre újraéled a legenda. (Tavaly a Szabad Földben közöltek egy sorozatot erről.)

Néhány esztendővel korábban a szolnoki Petőfi-Szendrey Júlia Alapítvány kezdeményezésére és közreműködésével Petőfit és Juliát ábrázoló szobrot avattak a koltói kastélyparkban. A környéken valahol egy cigány női arcmost ábrázoló szoborműnek is helye lenne. Nem annak a fiatalnak, annak a csuparác, megtört tekintetű nőnek, aki nemcsak azért nem hagyta sorsára az özvegyi fát, mert neki nem jutott olyan...

Móra Ferenc: A KOLTÓI CIGÁNYLÁNY

*Méla tücsök vagyok én
Gyalogösvény szélén -
Pacsirtákkal szállani,
Hogy merészelnék én?*

*Míg ők himnuszt zengnek az
Örökkévalóról,
Én e halk dalt cirpelem
Pila Anikóról.*

*Nem volt hattyú, hófehér,
Sem királyi kócsag,
A szerelem bujdosó
Gerlicéje volt csak.
Nyárest volt, hogy megpihent
A Petőfi vállán,
Piros rózsát kacagó
Fekete cigánylány.*

*Erdőd felül feketült
Haragos napszállat...
„Fellegeknél feketébb
Szívemen a bánat!
Várkisasszony habkeze
Terítette rája,
Gyere ide, kacagd szét,
Puszták rózsaszála!”*

*Puszták rózsaszála volt:
Nyomtalan lepergő.
Erdők gerlicéje volt:
Elhívta az erdő.
Felcikázó fénybogár:
Belehunyt az éjbe.
Rőzse lobbant hegytetőn:
Hamva szállt a szélbe.*

*Soha mirtuszt nem viselt,
Se az özvegy fátylát:
De soha nem feledé
Vadgerlice-gyászát.
Ő a költő porait
Legtovább kereste -
Míg le nem szállt rája is
Az örök napeste.*

*Sírja halmát valahol
Vadszegfű benőtte,
Porló szíve megeredt,
Rőzsa lett belőle.
Hazajáró csalogány
Sokat sirt e síron -
Selyemkendőül reá
Én e dalt borítom.*

Hegedűs Sándor

Hegedűs Sándor

Miskolcgy Ambrus

Eposz és történelem

Az 1998-ban alapított Lucidus Kiadó – a tizen-nyolcadik évfolyamában járó Kisebbségkutatás című folyóirat gondozója – a nemzeti önismeret és a magyar-nem magyar kapcsolatrendszer kérdésköreiről ad ki tudományos igényű tanulmányokat a Kisebbségkutatás Könyvek című sorozata keretében is. Részint méltatlanul elfeledett, hozzáférhetetlen, ugyanakkor gondolkodásbéli hiányt pótló, értékálló munkákat új, részint jelenkori fontos nemzetismereti és kapcsolattörténeti műveket adnak közre. Jelenleg a 65. kötetnél járnak, amit decembertől árulnak a boltokban, s amely ezúttal cigány vonatkozással is bír.

Miskolcgy Ambrus „Eposz és történelem” című munkájában a román irodalom első remekműve, *Ion Budai-Deleanu* (1760–1820) híres műve, a *Tiganiada* (magyarul: *Cigányiász*) elemzésére vállalkozik.

Dél-keleti szomszédainknál úgy tanítják, hogy az említett komikus hősköltemény (vígeposz) fontos határmű, vele vette kezdetét a modern román irodalom.

Budai-Deleanu erdélyi születésű költő, történész, nyelv- és hittudós volt egy személyben. Egy görögkatolikus papcsalád sarja. Tanulmányait Bécsben végezte, ahol a felvilágosodás elkötelezett híve lett. 1787-től haláláig az akkor németül Lembergnek (magyarul: Ilyvó, latinul: Leopoli, lengyelül:

Lwów, oroszul: Lvov, ukránul: Lviv) nevezett – ma Ukrajnához tartozó – városban élt, ahol bírósági titkár, majd ülnök lett. A település soknevűsége jól jelzi a benne kavargó kultúrák sokaságát is. Budai-Deleanu első irodalmi próbálkozásai már bécsi tartózkodása idején megtörténtek, de költészete ezen a – ma úgy mondanánk – multikulturális talajon szökött szárba. A teljes címen *Țiganiada sau tabăra țiganilor* (Cigányeposz, avagy a cigányok táborozás) megírásakor harmincöt, illetve ötvenkét éves volt. Két teljes változatban is elkészítette ugyanis a művét. Az első végére az 1790-es évek

derekán, a második után 1812-ben tette ki az utolsó pontot. Ez a csaknem két évtizednyi különbség is seregnyi összevetésre ad okot, amelyből az irodalmi ízlés, világlátás és a koreszmék fejlődése is gyönyörűen nyomon követhető.

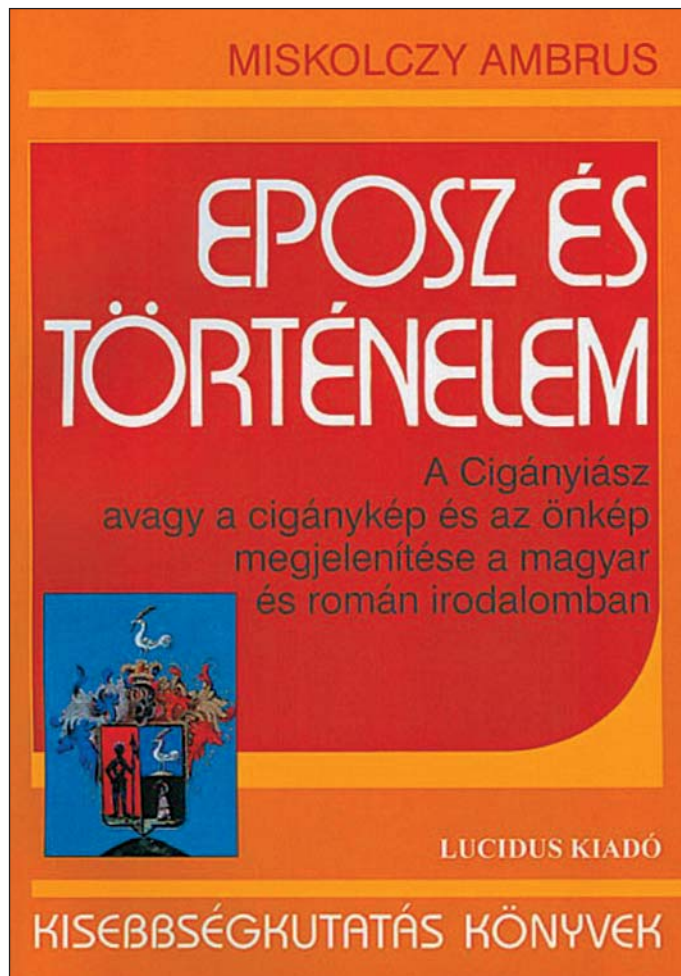
Az eposz egy hosszabb részlete 1961-ben jelent meg először magyar nyelven, s a hazai irodalomkritika is lelkesen fogadta. Nagy Béla irodalomtörténész igen magasra értékelte a művet, mert „bírált a hűbéri társadalmat és a klérust [a papi rendet], hangot adott népe szabadságvágyának, s a román valóságot sok humorral és groteszk jellembrázolással mutatta be”.

Miskolcgy Ambrus emlékeztet a magyar párhuzamra is. Nem szokatlan – írja –, hogy egy-egy nagy allegorikus költemény a cigányok világában jeleníti meg a nemzeti sorskérdéseket. *Arany János* is ezt tette A nagyidai cigányok megírásakor

„A kérdésre, hogy miért éppen a cigányokat szerepeltetik az allegóriában, sokrétű magyarázat adható. Röviden, néhány szóval talán a következő a legtalálóbb: öngyűlölet, önmegvetés, öngúny. De nem csak azért, mert a cigányok világát egyfajta gyűlölet, megvetés és gúny övezte, hanem azért is, mert az efféle viszonyulások a velük való emberi együttérzésben is ott munkáltak. Önkép és cigánykép egymásba játszanak” – teszi hozzá magyarázatként.

A tizenkét énekből álló *Cigányiász* – a szerzője szerint – „hősi-komikus-szatirikus költemény”, eposzparódia és hőseposz egyszerre.

Miskolcgy részletesen ismerteti a teljes terjedelmében magyarul még mindig nem olvasható mű cselekményét. Így írja le a rövid tartalmat: Karós Vlád vajda (*Vlad Tepes*, vagy ahogy rémmé gyúrt alakját nevezni szokás: Drakula) a török elleni harcra készülve megreformálta a cigányok életét: „szabadságot, fegyvert és bir-

tokot” adott nekik, és megparancsolta, hogy menjenek a Bárbáresti (Legényfalva) és Inimoasá (Bátorfalva) közötti Spáteni-be (Hátfalvára, vagy egy másik értelmezés szerint: Kardfalvára). A rostások, aranyművesek, üstfoltozók, kovácsok, kanalasok, sátorosok vajdáik vezetésével fel is vonultak Alba (Fehér) és Flámindá (Éhségfalva) között. Menetükben azonban állandóan akadályozzák őket a túlvilági erők: a Sátán (Sátana) és lánya, Urgia (Gyűlölet). A Sátán el is rabolta az egyik majdani hős, Parpangel menyasszonyát, és egy elvarázsolt kastélyba zárta. Megadta ugyan a lehetőséget az útra kerekedő vőlegénynek, hogy jegyesét láthassa, de amikor ez felfedte a fátylát, újra eltűnt. Hosszas keresés után reggel együtt ébredtek fel az ágyban, de mielőtt bármi történhetett volna, a szűz leányok védőszentje, Szent Szpiridon a palotát pocsolyává változtatta. Parpangel, folytatva az útját, két forrás mellett találkozott a harcias Argineanullal. Mindkét hős ivott a feltörő vízből, de egyikük sem a megfelelőből. Az egyébként békés Parpangel az élet vizéből merített, és vad harcossá változva készült a nagy küzdelemre. Az egyik bokorban azonban észre vette szíve választottját, Romicát, aki ekkor megint csak eltűnt. A nekikeseredett ifjú öngyilkos akart lenni, ám anyja, a varázsló (Brândusa) sebezhetetlenné tette. Közben Vlád vajda próbára tette a cigányokat, amikor töröknek öltözve rájuk támadt, mire ezek megadva magukat, előbb bocsánatért esedeztek, felismerve, újra hűséget fogadtak neki. Amikor eljött a valódi csata napja, derekasan harcoltak, és főleg az időközben odavetődött Parpangel, amíg le nem esett a lováról, és össze nem törte csontjait. A varázsló öregasszony azonban meggyógyította, és így hatalmas lagzit csaphatott újra megtalált jegyesével. Vlád megnyerte az első csatát. Argineanul, aki a másik, az ernyesztő forrásból ivott, mély álomba zuhant. Nem vehetett részt a küzdelemben, de miután török fogságba került, az ellenség táborában tett nagy kárt. A szultánra mély benyomást tett a harcos vitézsége, s szabadon engedte. A győzelmi mámorban a cigányok nagy vitába kezdtek, hogy milyen is legyen majdani országukban a jövő államformája. A vita azonban hatalmas verekedéssé fajult, a cigányok szerteszóródtak. Az „Örök határozat” szerint azonban még nem ütött a török hatalom végének az órája. „Az örök császár” Gábor arkangyalt bízta meg:

közölje, hogy „népének még hosszú ideig viselnie kell a török igát”. Vlád közben bojárai [földbirtokos nemesei] is elárulták. Elhatározta, hogy száműzésbe vonul. Az „égi parancs” nyomán született döntése ellenében a román sereg harcra szólította vezérét: „Vezess minket bárhova, / Akár a szabadságba, akár a halálba!”

Miskolc *Nicolae Manulescu*-t is idézi, aki szerint a mű tiszta bohózat, öncélú irodalmi játék. Semmit sem kell komolyan venni abból, hogy Vlád vajda harcra szólítja a cigányokat, és kiváltásokat ígér nekik. „Maga a gondolat abszurd, nem is egyszerűen komikus, ismervén a cigányok hajlamát a nomád életre és a hadakozástól való idegenkedésüket.”

Miskolc azonban figyelmeztet: „Budai-Deleanu korában összetettebb volt a cigányokról alkotott kép. Igaz, ő maga erről nem sokat írt, de érzékeltette, hogy a külső szemlélők alapvetően kaotikusnak látják a cigány világot. A Cigányiász egyszerre fogadja és utasítja el a leegyszerűsítő látásmódot...”

Jellemző – teszi hozzá –, hogy a cigányokkal való illetén azonosulás és a velük való együttélés megjelenítése némileg ma is tabu. A Cigányiász első változatának ajánlóleveléből a szakirodalom pedig nem szokott idézni, hiszen itt a román folklór éltetőiként jelennek meg a cigányok. „Ami munkám, azaz a Cigányiász természetét illeti, emlékeztetek, hogy én görögöt és latint, valamint más csiszoltabb nyelveket tanulván, csak kísérletet akartam tenni, lehetne-e románul is olyan emelkedettebb és finomabb költészetet művelni. És mivel a mi cigányaink voltak, sőt egyedül most is ők a román költők és zenészek, és ők írnak egyedül verseket ezen a nyelven, úgy véltem, hogy egy fokkal magasabb szintre emelem őket, más műveltebb nemzetek költészetéhez, hogy ezentúl ne csak kocsmái, utcai és paraszti nótákat csináljanak, hanem ezáltal olyan szintre emelkedjenek, hogy a bojárok is elfogadják, és a román költészet is új ékességet szerezzen, hogy örökké elmondják, ez nem másoktól, mint a cigányoktól származott, és így nevünk örökké dicső legyen a költészet terén” – fogalmazott Budai-Deleanu. Ennél szebb dicséretet ritkán kapott a cigányság. Az elismerésnek különös rangot ad, hogy amikor a papírra került (s még az azutáni fél évszázadban is) a román fejedelemségekben a cigányság rabszolgasorban élt.

Mi ebben az idézett részben a kínos, amiért később nem hivatkoznak rá? – teszi fel a kérdést Miskolc Ambrus. A válasz egyszerű – írja – a nacionalista szemléletbe nem illik bele a cigányok folklórfenntartó szerepe. Úgy vélhették sokan, hogy a cigányok a román nép szerepét bitorolják az ősi örökség átadásában.

Miskolc könyve a mű irodalmi és politikai fogadtatását, a közöny és lelkesedés eredőit, eszmetörténeti hatásait, a különféle megközelítéseket és értékeléseket veszi sorra. Ha akad valaki, aki ezt megteheti, az pont a szerző, akinél alaposabban aligha ásta bele valaki is magát ebbe a témába. Legkevesebb fél évtizede szeretett bele a műbe. Évente jelentek meg a Cigányiász újabb és újabb vetületiről szóló írásai. A „Szépirodalom és szabadkőművesség. A varázsfuvola és a Cigányiász” az Életünk Kelet-Európa című kötetben (2003), „A Cigányiász historiográfiája” a Convietuirea hasábjain (2004), az Eposz és történelem. A Cigányiász és a román nemzeti projekt” a Pro Minortate lapjain (2005), a „Miért éppen a cigányok? Önkép és cigánykép instrumentalizálása a Cigányiászból és magyar párhuzamai” a Holmiban (2006) juthatott az olvasók kezébe.

A megközelítések és értékelések vizsgálatán túl az allegória egyes jelképeiről, a mítoszképzés és realizmus párharcáról, a mű politikai filozófiájáról, a történelmi Vlad Tepesről, a két változat különbségéről, s az eltérések okairól is komoly fejtegetések – külön fejezetek – találhatók a könyvben.

Lapunk olvasói számára vélhetően azok az eszmefuttatások számíthatnak a legizgalmasabbnak, amelyek arra keresnek és adnak választ, hogy mit tudott Budai-Deleanu a cigányok életéről, illetve milyen kép élt a cigányokról a korabeli irodalomban. Miskolc ennek is egy terjedelmes fejezetet szentelt, ami arra is alkalmat teremtett számára, hogy a román mellett a magyar irodalom 18. századi ábrázolásaira, cigányképére is visszatekintsen.

Az „Eposz és történelem” igényes és alapos kutatómunkán alapuló, olvasmányosan megírt munka. Nem a tudóstársaknak, a nagyközönségnek íródott. Olyan forrásokkal is megismertet, amely eddig magyar nyelven hozzáférhetetlen volt.

* * *

A könyv csak a nagyobb könyvesboltok polcain található meg, érdemeiből a kiadónál megrendelni.

Choli Daróczi József:

Otthon voltam Indiában

(részletek)

Ha az ember gyermekkori emlékei között kutat – mostanában gyakran teszem –, néha egészen érdekes dolgokra bukkan. Egyre többször és egyre gyakrabban kerülnek emlékezetem felszínére olyan régen hallott, vagy átélt események, amelyeknek akkor, gyermekkoromban nem, de most egyre nagyobb jelentőséget tulajdonítok.

Így vagyok azzal az eseménysorozattal is, amelyik nagyanymhoz, a kilencvenhét évet megélt Dongóhoz kapcsolódik.

Nagyanym még az ötvenes években is hárnék-aszszonynak számított a megyében, sőt mindkét megyében: Hajdúban és Biharban. Berettyóújfaluból ugyanúgy jöttek hozzá jóslatni, mint Nagyváradról. Az a kis falu, ahol felnőttem, ahol nagyanyám felnevelt, Bedo, majdnem egyforma távolságra van a két várostól.

Nagyanym, fiatal lánykorában vándorcigány volt. De arról, hogy szülei, nagyszülei, déd- és ükszüleim kik voltak, honnan származ-

tak, mely ország fiainak nevezhették magukat, soha nem beszélt. Ha nyári estéken kiült a cigánysor előtti árok partjára az alig pislákoló tűz mellé, és mi unokák, dédunokák már meguntuk hallgatni, és odakuporogtunk nagyanyám köré – mint héjaveszély esetén a csirkék a kotlós köré – akkor sokat mesélt nekünk a „régis világról”. Ha az övéiről és a „nagyvándorlásokról” idejéről szó esett, akkor bele-bele szőtt meséibe ilyen, számunkra ismeretlen kifejezéseket, hogy „jöttek a szer-

bek”, vagy „bementünk a bulgárokhöz, románokhoz”.

Akkor még ezek a nevek semmit sem mondtak nekünk, cigány gyerekeknek. Nem tudtuk, fogalmunk sem volt arról, hogy kik is, a világ mely sarkában élnek a szerbek, a bolgárok. De azt sem tudtuk, hogy kik a románok. Pedig Bedő a Nagyvárad környéki pici falu, amelynek árokpartján nagyanyám mesélt, ízig-vérig román falu. Annyira román, hogy mi cigány gyerekek előbb tanultunk meg románul beszélni, mint magyarul.

Azt már akkor is tudtuk, hogy aki nem cigány, az gáz. Ha pedig gáz, akkor teljesen mindegy, hogy nagyanyám minek nevezi őket – gondoltuk akkor. Ha a cigányokról mesélt, akkor soha nem mondta azt, hogy „cigányok”. Minden meseműltű történetének ismerte a szereplőit, név szerint. Így tudtuk meg, hogy valamilyik ős-rokonunknak, Páginynak a férje, Gruja nem Aranyosgyiresen halt meg, hanem egy éjszakai lólopás alkalmával Ciligrád alatt lőték le a szerbek. Ilyen formán ismertük meg a Biszku, Bábáj, Csémér, Rupuj, Friminká és a többi nevű őseinket, de csak ennyit hallottunk azokról a nem cigány népekről, akikkel nagyanyám találkozott.

Az éjszakába nyúló esteiken, ha jó kedvében volt nagyanyám – mert ha a régi cigány életről mesélt, akkor soha nem volt jókedvű, mindig bánatosan mesélt –, akkor gyakran elmondta azt a meséjét, amikor a cigányoknak saját hazája volt, és a nagy Fáraón uralkodott az országban. Ki volt az a Fáraón? Merre volt ez az ország, ahol uralkodott? Csak sokkal később tudtam meg. Sokkal később, felnőtt koromban.

Húszéves voltam, amikor először hallottam egy tudományos előadást a cigányok eredetéről, nyelvéről, a cigányok őshazájáról. Ekkor tudtam meg, hogy a cigányok Indiából származnak. Ettől kezdve vágytam, hogy meglassam az országot, amelynek népe unokatestvére a cigányságnak. Ettől kezdve kerestem, kutattam azokat az írásokat, amelyek Indiáról szólnak. Kerestem és ma is érdekel India múltja: történelme, kultúrája: nyelve, irodalma, vallása, szokásrendszere. Érdekel az őshon.

1985 februárjában kaptam meg az Indiába szóló meghívót. Meghívtak, vegyek részt a Válmiki Világköltészeti Fesztiválon. Hajtani, siettetni szerettem volna az ezer kilométeres sebességgel suhanó vasmadarat. Hajtottam volna, akár ha testemmel táplálva is, mint a mesebeli hős, aki combjából lehasított húsdarabokkal etette az őt vivő hatalmas griffmadarat. De a mi vasmadarunknak volt elég tápláléka, simán hasított a sötéten villogó eget. Rohant velünk ki az európai éjszakából, siklott a keleti hajnalba.

Nyolc órát repültünk, mire India fölé értünk. Késő délelőttre járt az idő, amikor leereszkedtünk vissza a mindent elborító felhők alá. Tíz óra körül pillantottam meg Indiát. „Az idő kellemes – mondta a gép parancsnoka – a hőmérséklet 30 fok.” Fejszecsapásként sújtott le tarkómra Új-Delhi repülőtérén az európai kánikulának megfelelő kora tavaszi indiai forráság...

...Az első meglepetés mindjárt Új-Delhi repülőtérén zuhant rám! Úgy éreztem, megfulladok. Nincs levegő! Indiában 1985. február huszonnyolcadikán nincs levegő!

Levegőt, levegőt, levegőt

Indiának! Könyörögtem Dévlához, Istenhez, Brahmához, Sívához, Visnuhoz, Kálihoz, a prófétához és minden indiai istenhez. Hiába, gondoltam magamban, ezerötven éves távollét után elszoktam az indiai klímától. Ami mélyen belém ivódott Indiában, az az, hogy itt testvérként megfér egymás mellett összebújva a mérhetetlen gazdagság, az Új-Delhit képező előkelő villasarak és Ó-Delhi nyomortelepei. Delhi

egyik külvárosában láttam a világ legnagyobb kiterjedésű putritelep alatti színvonalú: több tízezer ember hajlékál szolgáló rongy és rothadó papír, szemét, hulladékból összetákolt nyomornegyedét...

... Indiában csak a városokban láttam szent tehenet. Az indiai falvakban csak bivalyt láttam, egész csordák legelészték a tikkadt, az európai szikes legelőkre emlékeztető mezőkön. Az indiai falu minden portáján ott sorakozik a bivalytrágyából gyúrt és kiszáritott lepénykazal. Láttam

asszonyokat, amint kézzel gyúrták meg az összegyűjtött bivalytrágyát. Összekeverték szalmával, megdagasztották, majd palacsinta nagyságú vékony lepényeket formáltak belőle és kirakták az indiai napra száradni. Ezekben az asszonyokban láttam meg leginkább, hogy ők a cigányok unokatestvérei. Minden mozdulatukban, minden gesztusukban cigány asszonyok voltak. Ahogy az indiai nő leül vagy leguggol, úgy

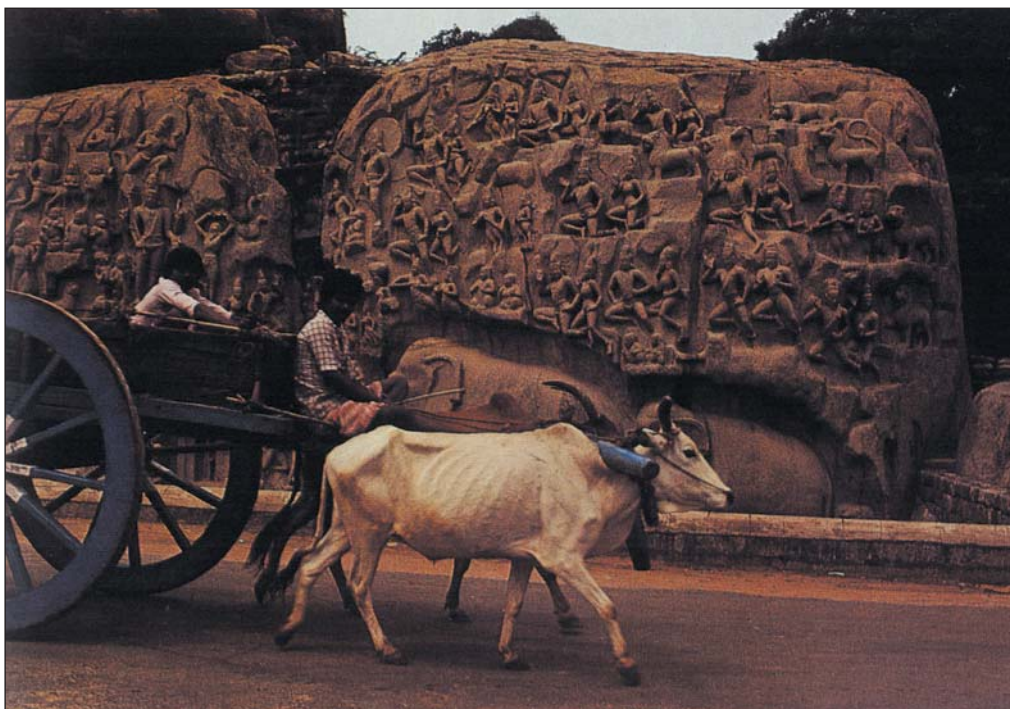
senki más nem tud, csak az európai cigány asszony. Ahogy az indiai asszony el tud hallgatni, úgy csak az európai cigány asszony tud beszélni. Láttam a Ghandi emlékház hatalmas parkjában dolgozó nőket, akik ugyanúgy guggolva dolgoztak, pusztán kézzel szedve össze a park fáirol lehullott száraz falevelet – mintha nagyanyámat, anyámat és minden ismert és ismeretlen ősanyámat láttam volna ott, Delhiben.

Ifjúkorom mesevilága India. Álmaim mindenkori

végállomása e hatalmas ország. Hatalmas ország, hatalmas eredményekkel, és még hatalmasabb gondokkal, problémákkal. Hatalmas ország: komoly külső és még komolyabb belső feszültségekkel. Bevallom, elsősorban nem India jelene; politikai-gazdasági helyzete érdekelt, sőt, egy csöppet sem csábított – és most, hogy már láttam Indiát, még jobban csábít és vonz – történelme: múltja, kultúrája, Indiába járva – és csak Indiában járva – kezdtem megérteni azt, hogy ősünk vajon miért vándoroltak ki Indiából. A szegény India szegény, és legszegényebb cigányai számára már a kivándorlás korában sem lehetett más választás, mint éhen halni vagy más haza után nézni. A cigány embereknek még ma is csak az lehet szép Indiában, hogy kutatja múltunkat; ősünk nyomát, tanulmányozza nyelvét, amely valamikor nyelvünk volt, tanulmányozza ősi kultúráját – amely még ma is szerves része kultúránknak –, filozófiáját, vallását és ősi erkölcsét...

...A Samra hotel, ahol megszállunk, modern, tizenöt valahány emeletes, csupa üveg, csupa beton épület. Minden igényt kielégít. Jó itt lakni, gondolom. A szálloda portása, hatalmas termetű libériás fekete turbános szikh (itt Delhiben minden szikh hatalmas termetű), ismerősként üdvözlöl, természetesen hindi nyelven. Én csak bólintok. Mást úgysem tehetek, hiszen egy mukkot sem tudok „őseim nyelven”. A szálloda személyzete gyanakodva fogad. Velük nem, de a fehérrel akadály nélkül beszélek? Ki ez? Később derül ki, az indiaiak, nemcsak a személyzet, az írók, költők is azt gondolják, India valamelyik tartományából jöttem. Azt hiszik, indiai vagyok. Igen, bizonygatom nekik – tol-

mács segítségével –, indiai vagyok, közel ezeröt száz éve vándoroltunk ki.

– *Hogyhogy kivándoroltatok? Vendégmunkások vagytok? – kérdezi Vinod Seth, hindi költő, észre sem véve az óriási időkülönbséget!*

– Nem, mi nem vendégmunkások vagyunk, mi európai cigányok vagyunk – mondom.

– *Á-á, cigány vagy! – mondja –, hallottam rólatok, és végtelenül tisztelem az európai és világ cigányait. Azokat a cigányokat, akik kultúránkat ezer éven keresztül megőrizték és terjeszték szerte a világon.*

– Hát ez őszintén meglep – mondom.

– *Miért?*

– Mert én azt gondolom, Indiában senki nem akar tudomást venni rólunk, és főleg senki nem akar vállalni bennünket. Vagy nem erről van szó? Indiában olyan sok belső probléma van, hogy az indiai embereknek nemcsak elég, de túl sok a maguk

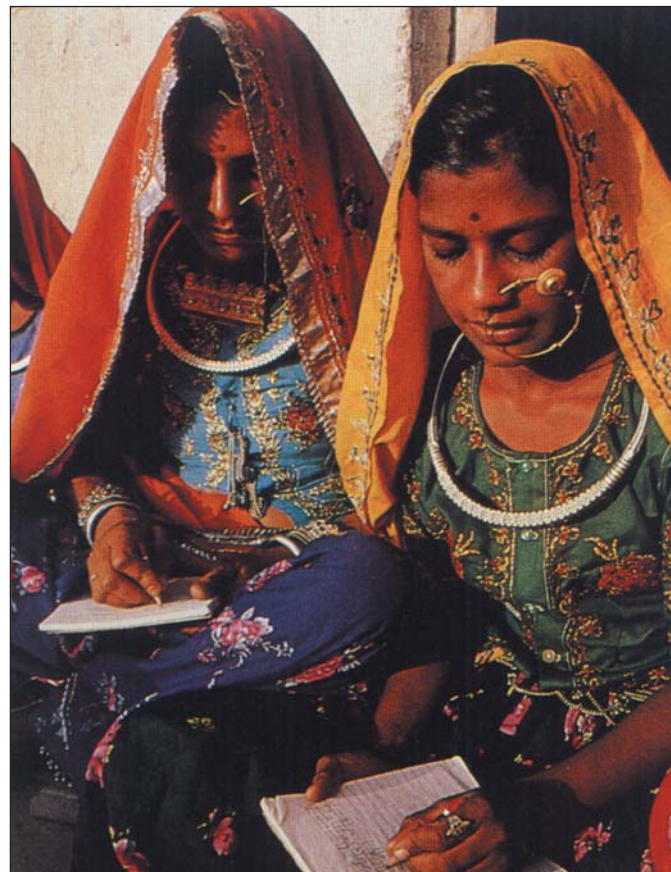
gondja-baja. Nem jut sem idő, sem energia például az európai cigánysággal való foglalkozásra.

– *Igen, ez így van, de ne gondold azt, hogy az indiaiak nem tudnak az európai cigányság problémáiról. Tudunk, érdekel bennünket, de azonkívül, hogy együtt érzünk veletek, mást nem sokat tehetünk. Ez az egyik oldala a kérdésnek. A másik az, hogy az európai cigányság sorsa és helyzete még mindig jobb és biztatóbb, mint mondjuk az indiai cigányoké, mert Indiában is élnek cigányok. Igaz, mi nem cigányoknak hívjuk őket, és ő maguk sem nevezik magukat cigányoknak. Indiában a cigányok egy népcsoport fiai, akiket vagy romnak vagy xom-nak vagy homnak hívnak. Attól függetlenül, mely nyelvjárási csoporthoz tartoznak.*

Tehát megvan a kapcsolat – gondolom magamban – ha Vinod Seth ennyire ismeri ezt a kérdést, biztos el is tud vezetni az indiai cigányokhoz.

Nem kell sokat várakozni. Este, az első közös vacsorán indiai barátom, nem tudom,

milyen úton-módon, de megkéri az étteremben játszó zenekart, hogy nemzetközi műsorukban játszanak cigány népdalokat is. Igazi meglepetésben van részem. A cigány népdalok szövegének hetven, nyolcvan százalékát értem. Értem és megértem. Vacsora után megkérem az egyik felszolgálat, mutasson be a zenekarnak.

Az együttes három főből áll...

...Cigányul szólítom meg őket, és ők cigányul válaszolnak. Természetesen megkérdezik, honnan, mely tartományból jöttem. Ők is azt hiszik, indiai vagyok. Én európai vagyok, mondom. Értetlenül néznek rám. Mi az, hogy európai?...

...Mondanom sem kell, hogy az európai cigányságról fogalmuk sem volt. Nem tudták, hogy Indián kívül is van és él egy népcsoport – nem is kis számú –, akik unokatestvéreik...

...Az agraí úton, úgy négy-órás buszozás után, megálltunk egy egyáltalán nem tipikus indiai, sőt nagyon is európai ízlésre valló „csárdánál”, némi üdítőt venni magunkhoz, mert a hőség a légkondicionált buszban is elviselhetetlen.

A csárdát övező parkban láttam az első vándorcigány családot. Lehettek tízen-tizenketten. Férfiak, asszo-

nyok, sok-sok gyerek. Mint-ha szülőfalum, Bedő cigány telepére csöppentem volna. A két középkorú férfi egy pálmafa árnyékában heverészt. Az asszonyok, vagy ötven, kicsit távolabb a park szélén két téglára állított fazék alatt tüzeltek, főztek valamit...

...Emlékeim frissek, néha gyönyörűek, néha fájdalmasak. Itt indiában, szépnek tűnnek. A tűz mellett guguló asszonyban anyámat, a gereblye-sovány kutyával játszó gyerekekben hajdani magamat látom. Ezer és ezer kilométer távolságra, száz és száz év távlatából otthon érzem magam. Ismerősök az emberek, ismerős az emberek nyugalma, az egykedvű unalom a férfiak arcán, ismerős mozdulat, a szavakat kísérő gesztikuláció, és ismerős a beszéd, a nyelv. Megszólítom a pálma alatt könyöklő embert:

– *Zhanes romanes?*

Kényelmesen feltápaszkodik, jól szemügyre vesz:

– *Dzhanav – mondja határozottan. – Ha tu ja xom?*

– Hai, som rom – mondtam.

Az igaz, hogy az indiai cigányok beszédében vannak olyan szavak és kifejezések, amelyeket mi európai és elsősorban magyarországi cigányok nem ismerünk, vagy nem úgy ejtünk ki, mint ők, de ez nem olyan nagy akadály a kommunikációnak, mint gondolnánk.

Nézzünk meg például egy idézett mondatot. Beszélgető partnerem azt kérdezte tőlem „Ha tu san rom?” Mi magyar cigányok ezt így mondjuk: „Haj tu san rom?” Mindkét nyelven azt jelenti szó szerinti fordításban: Hát te vagy cigány?

Találkoztam más cigánycsoporttal is. És most már tudom, hogy megértjük egymást. Agrába érve a Mughal Sheraton szállóban szállásoltak el bennünket. A Sheratonba úgy lehet bemenni, hogy egy mesterséges tó közepén halad végig az ember, természetesen megépített töltésen, illetve a bejárati híd két oldalán mesterséges tó van, amelyből számtalan szökőkút tör fel a magasba. E mesterséges tó partján ült az én mutatványos cigány családom. Majmokkal, medvékkel mutatták be idomításuk eredményeit. De volt egy fiatalember, aki óriáskigyót tekert maga köré, közben

csodálatos zenét játszott egy töröksípon... Ő mondta el, hogy Indiában nagyon sok cigány él. Elmondta, hogy ő és társa Kalkutta környékéről valók, de az egész országban vándorolnak, mindig oda, ahol valamicske jövedelmet remélnek mutatványaikért.

– Csak az a baj – mondta, hogy igazán csak a külföldi turistáktól lehet valamit remélni. Az indiaiak nem fizetnek, vagy nagyon ritkán. Aból pedig nem lehet megélni. Kalkutta környékén a cigányok általában gazdagabbak, mint az ország egyéb államaiban, mondta, de azoknak a cigányoknak a legtöbbje kereskedelemmel foglalkozik, állatkereskedők. Nem kevés a kalkuttai cigányok körében az elefántkereskedő. Azok a cigányok igazán nagyon gazdagok.

A harmadik cigány családdal a szomorú emlékű Bhopalban találkoztam... Voltak vagy húszan, körülbelül négy család. Ezek az indiai cigányok is mutatványosok voltak, beszélgetésünk során elmondták, hogy csak egy napja érkeztek meg Bhopalba, de máris mennének tovább, mert még a nyár folyamán el akarják érni az agrai utat, mert ott több a külföldi vendég...

...A Bharat Bhawan kultúrcentrumban váratlanul szembe találtam magam *József Attila* életnagyságú fényképével. Itt, a világ egyik legtávolabbi sarkában így, ilyen testközelségbe kerülni a magyar irodalom egyik géniuszával? Váratlan dolog volt. Váratlan és izgalmasan jó érzés. Olyan jól esett ez a találkozás, mintha húgommal, anyámmal, nagyanyámmal találkoztam volna ott, messze, India egyik tragikusan szerencsétlen városa kultúr-intézményében. Ebben a pillanatban jöttem rá, hogy mennyire magyar és mennyire európai vagyok. Ebben a pillanatban jöttem rá, hogy nekem Indiát, az őshazát csak vendégként szabad szeretni. Mi, Indián kívüli cigányok nem vagyunk indiaiak! Úgy vagyunk Indiával, mint az Afrikából Amerikába hurcolt néger rabszolgák leszármazottai lehetnek Afrikával. Indiából származnak messze, messze őseink, de mi, mai cigányok már tökéletesen európaiak vagyunk. Szülőföldünkön: Magyarországon, Európában érezzük jól magunkat.

**Hegedűs Sándor–
Varga Ilona**

**Irodalmi
Szöveggyűjtemény**

Józsa Zoltán

Segítség az üzletemberektől

A budapesti HBLF egyik fő célja a helyi közösségek támogatása

A Hungarian Business Leaders Forum (HBLF) azokat a vállalatokat tömöríti, melyek vezetői felismerték, hogy a társadalmi problémák megoldásában csak párbeszéddel és együttműködéssel érhető el siker.

Közös érdekek

A *Károly walesi herceg* által alapított nemzetközi szervezet már harmadik alkalommal szervezte meg karácsonyi adomány akcióját

az észak-borsodi térségben. A HBLF esélyegyenlőségi munkacsoportja fokozza a hátrányos helyzetben élő kisebbségi társadalmi csoportok iránti figyelmet. *Kozáry Vilmos*, a Dr. Pendl&Dr.

Piswanger Int. Vezetői Tanácsadó Kft. ügyvezető igazgatója, a munkacsoport vezetője érdeklődésünkre megerősítette, hogy a szakmai formáció konzultatív kapcsolatokat épített ki Bor-

sod megyében társadalmi szervezetekkel és támogató intézményekkel. Több éve munkakapcsolatban állnak a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Civil Közéletiek Szövetségével is. A társadal-

Dr. Tóth Józsefné Faggyas Erzsébet
koordinátor

mi felelősségvállalásból eredően a HBLF több mint egy évtizede vezető szerepet játszik abban, hogy az üzleti vezetők segítségével megoldást találjanak a gazdasági egyenlőtlenségekből eredő társadalmi feszültségekre, az esélyadásra, a közös érdekek felismerésére.

Boldoggá tenni

A HBLF tagvállalatok segítő akciójának koordinátora **Dr. Tóth Józsefné Fagyas Erzsébet**. A Szent Rita emléklakettel kitüntetett házitánító hosszú ideje végez segítő, felvilágosító tevékenységet hátrányos helyzetű ózdi roma családoknál. Tiszteletre méltó áldozatvállalás ez mai világunkban! A humanizmus és a szolidaritás elvein nyugvó munkásságáért 2006-ban a helyi kisebbségi önkor-

mányzat az Ózdi Cigányokért Díj elismerésében részesítette.

– Harmadik alkalommal szervezzük közösen a HBLF esélyegyenlőségi munkacsoportjával a karácsonyi akciót a hátrányos helyzetű roma családok megsegítésére. Jó dolog az ajándékozás különösen akkor, ha rászoruló emberek kapják, akiknél nagy nehézséget jelent a mindennapi lét biztosítása. A mostani akció is betöltötte küldetését, hiszen az ajándékok a támogatók által megjelölt társadalmi csoportokhoz kerültek. Ezzel a hátrányos helyzetű emberek karácsony örömeit tették boldogabbá, felejtethetlenebbé.

A küldemény ruhaneműt, tartós élelmiszert, játékot, könyvet és édességet tartalmazott. Az ózdi települési önkormányzat cége, az

ÓZDSZOLG Kht. igazgatója, **dr. Szemere Endre** most is térítésmentesen biztosította az adomány elhelyezését az Öregek-Fiatalok Házában. E nemes lépéssel elősegítették az adományozás sikeres lebonyolítását, melynek fő iránya az ózdi kistérség volt. A családok mellett kapott az ajándékokból oktatási intézmény, az ózdi Családsegítő Szolgálat. De Rakacán élő hátrányos helyzetű családok is részesei voltak a HBLF ünnepi akciójának – tájékoztatott a koordinátor.

Embernek lenni

– A világnak az a kis darabja, ahol élek és dolgozok bízom benne, hogy mégiscsak egy darabka jobb világ lesz. Embernek lenni – jó embernek – ez a legfontosabb a világon. A

megszorult ember könnyű préda, velük szemben lehetünk mohóak, mely különösen embertelen dolog. A velük való foglalkozásom úgy jelenik meg értéként, hogy benne nem a pénz, hanem a szeretet legyen a legfontosabb. A jóság mellyel közelít az elesettek felé feltételez egy s mást: az egyszerű önkéntes készséget a szolgálatra, és egy nagy adag maga felejtést, majd itt-ott felhangzik egy hangos kiáltás a megreformált világért, egy új társadalomért, amely a védtelenekből, a gyengékből nem préseli ki az utolsó garast. Fő feladatomnak tekintem az érzékenységet az emberi érzésekkel kapcsolatban – a megértés – a szeretet a másokról való gondoskodás hullámhosszán élem minden napjaimat – mondta Dr. Tóth Józsefné Fagyas Erzsébet.

Tanulmányok a magyarországi cigányok vizuális kultúrájáról

Sorozatunk ezúttal a magyarországi cigányság vizuális kultúrájának vizsgálatával foglalkozó tanulmányokból közöl válogatást.

A hazai cigányság vizuális képességeinek értékeire először az autodidakta cigány alkotók művei hívták fel a figyelmet. Közülük két kimagasló művész, **Balázs János** és **Horváth Vince** életével és mun-

kásságával ismerkedhetünk meg.

Az 1970-es években több pedagógus felismerte, hogy a cigány gyermekek speciális pozitív adottságokkal rendelkeznek, amelyeket célszerű figyelembe venni képzőművészeti képességeik fejlesztésénél. Kiemel-

kedő e téren **Koltai Magdolna** és **Pongrácz Éva** munkássága, akik beás közösségekbe tartozó gyermekekkel foglalkoztak. Az általuk vezetett szakkörökben tanítványaik vizuális képessége és személyisége egyaránt fejlődött. Munkájuk azon alapult, hogy a

fiatalok csak azokat a képi nyelvi ismereteket fogadják el szívesen és sajátítják el sikeresen, amelyeket ismernek és használni tudnak. Az alábbi táblázat jól mutatja a különbséget a tehetséges magyar és cigány gyermekek munkáinak eltérő stílusjegyei terén. ⁽¹⁾

Stílusjegy	Tehetséges magyar gyerekek	Tehetséges cigány gyerekek
Térábrázolás	Hamar elsajátítja és helyesen alkalmazza a lineáris perspektíva szabályait	Sokáig síkban ábrázol, majd a keleti művészetekre jellemző sávok elrendezésű tereket alkot.
Színkezelés	Azonos arányban alkalmazza a színellentétekre épülő (komplementer) kontrasztokat és a tónus-fokozatokra épített színkálákat, a kedvelt színek nemek és életkorok szerint változnak	Sokkal gyakrabban alkalmazza a színellentéteket, mint a tónus-fokozatokat, kedvelt színek: vörös, lila, sárga, élénk-zöld, nemektől és életkortól függetlenül
Kompozíció	Több a kiegyensúlyozott, harmonikus, szimmetrikus szerkezet	Több a dinamikus, asszimetrikus, mozgalmas szerkezet
Motívumok	Személyenként változó kedvelt motívumok	Az egész szubkultúrára jellemző kedvelt motívumok, pl. hosszú hajú lány, ló, repülő figurák
Témák	Tárgyak, személyek portréja, kevés akció	Személyek, állatok akcióban
Ábrázolási stílus	A vonalas (síkban tartott, részletező) és a foltszerű-plasztikus ábrázolás azonos arányban fordul elő	Sokkal több a plasztikus, foltszerű, „festői” ábrázolás, mint a grafikus, részletező
Fejlődés, változás	A tizenévesek ábrázolási stílusa teljesen más („realistább”), mint a 6–10 éveseké	A kisgyermekkor meseszerű, szürrealisztikus ábrázolásmódja a kamaszkorban, sőt gyakran a felnőttkorban is megmarad

CIGÁNY NÉPRAJZI TANULMÁNYOK

1998

Koltai Magdolna és Pongrácz Éva cigány gyermekek körében végzett rajzpedagógiai munkájának sikere igazolja, hogy a cigány gyermekek vizuális képességeinek fejlesztése csak úgy valósulhat meg, ha lehetőséget kapnak eltérő kulturális elemeken nyugvó képi nyelvük kibontakoztatására.

Városokban azonban, a közösségükből kiszakadt, átlagosnál rosszabb körülmények között élő cigány fiatalok vizuális nyelve – azonos pedagógiai hatások alatt – rosszabbul fejlődik, mint hasonló körülmények között élő magyar társaiké, ahogy ezt *Kárpáti Andrea* és *Antal Judit* kutatásai bizonyítják.

Mindez a cigányság kultúrájára épülő vizuális nevelési programok elterjesztésének szükségességét

veti fel, hiszen sok szakma elsajátításához elengedhetetlenül szükséges a jó for-

ma- és színérzék, valamint a vizuális ábrázolóképeség.

A vizuális nevelési programok kialakításához nélkülözhetetlenek a cigányság vizuális kultúrájának megismerését elősegítő tanulmányok, ezért is tartottuk fontosnak a témával foglalkozó írások közreadását.

Pongrácz Éva kötetünkben közölt tanulmányában az eddigi munkája során szerzett tapasztalatokat összegzi. Ismerteti a cigány gyermekekkel végzett művészeti tevékenység folyamán kialakított módszereit a gyermekek személyiségének fejlesztése érdekében és bemutatja kutatási eredményeit, amelyek feltárják a gyermekek szabad asszociációinak és színhasználatának összefüggéseit személyiségi jegyeikkel.

A képzőművészeti és néprajzi megközelítés összekapcsolásán alapulnak *Puli Horváth Ferenc* magyarországi cigányok körében végzett összehasonlító kutatásai a forma- és

színérzékelés terén, amelyek lehetővé teszik a tapasztalható változások több szempontú feltárását.

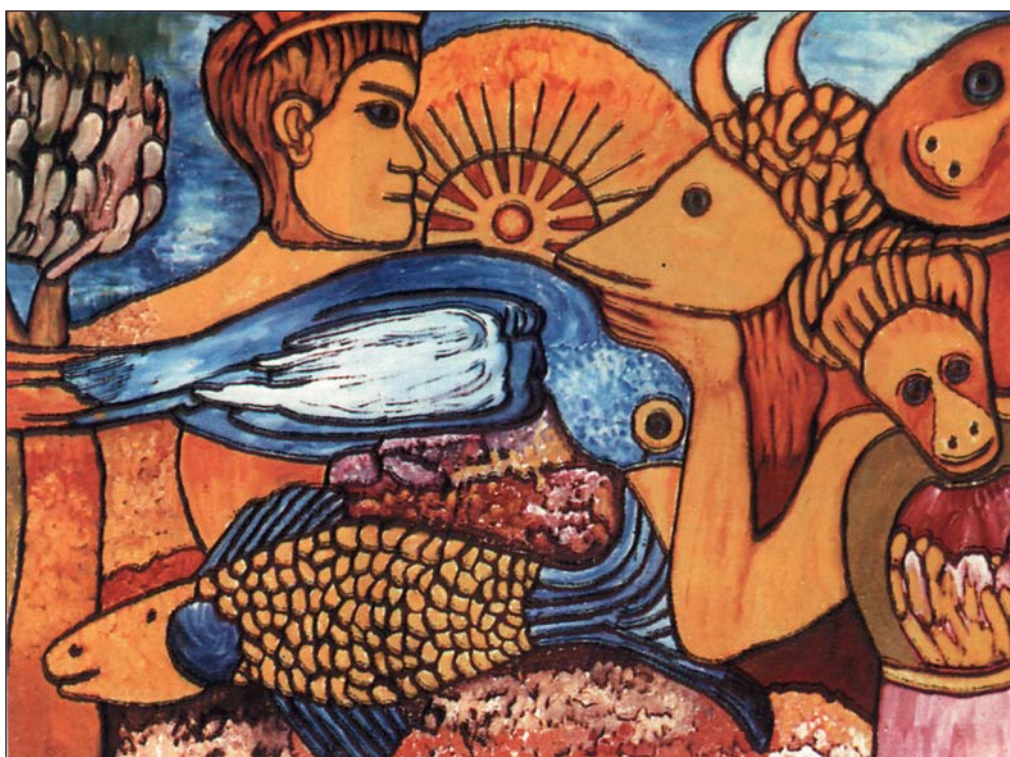
A szerző grafikonokon is bemutatja színszimbolikával kapcsolatos kutatásainak eredményeit. A képzőművészeti-néprajzi megközelítés új felismeréseket eredményezett, amelyek hasznosíthatók úgy a néprajzi, mint a művészettörténeti kutatások során.

Bízom benne, hogy írásaink segítséget nyújtanak a téma iránt érdeklődők munkájához.

(1) A táblázat a Magyar Iparművészeti Főiskola Gyermekekalkotások Tanulmányi Gyűjteményében található 200–200 6–14 éves, rajzsakkörbe járó, tehetséges cigány és nem cigány gyermek munkáinak összehasonlítása alapján készült. (Kárpáti Andrea–Antal Judit: Cigány gyermekek vizuális képességei. Új Pedagógiai Közlemények 1999 pp. 74.)

– folytatjuk –

Bódi Zsuzsanna

Balázs János: Ami a nap alatt van. Naiv Művészek Múzeuma, Kecskemét

Tanuljunk cigányul!

Új rovatunkban azoknak szeretnénk kedvezni, akik még nem tudnak, de szeretnének megtanulni cigányul. Terveink szerint a sorozat végére alapfokon elsajátható lesz a nyelv. Észrevételeiket, javaslataikat Szerkesztőségünk címére várjuk.

Pej vulica

- T'aves baxtalo Zoli!
- T'aves baxtali vi tu Mari!
- Kaj zhas?
- Zhav andej butyi. Haj tu kaj zhas?
- Zhav andej bolta, kaj pedura si.
- Sostar zhas kothe? Soske pedura si kothe?
- Kothe si but shukar pedura. Me dikhav le shukare chiriklyan, shoshojen, mucan.
- Kines variso?
- Ova, kinav jekha cina muca thaj jekhe lole mashes?
- Vi tyi pheny kothe kerel butyi, nichí?
- Nichi, aba muri pheny chi kerel butyi kothe. Pinzhares mura phenya?
- Chi pinzharav tya phenya. Sar bushol? Soski-j?
- Voj bushol e Zita. Voj uchi thaj shukar-i. Sila kale bal thaj axtom jakha.
- Jekhvar vi me zhav andej bolta, kaj pedura si thaj dikhav le pedon. Me zurales kamav le grasten thaj le zhuklen. Sima khare jekh baro kalo zhukel. Voj bushol o Berci. Inke andej soba ando akvariumo maj kinav mashen. Inke duj mashe sima. Jekh kalo thaj jekh parno.
- Haj mucí situ?
- Nichi, chi kamav le mucan. Akanak aba zhav andej butyi. Lasho kinipe donosarav tuke.
- Nais tuke. Zha Devlesa!
- Zha Devlesa vi tu!

Az utcán

- Légy szerencsés Zoli!
- Légy szerencsés te is Mari!
- Hová mész?
- Megyek a munkába, És te hová mész?
- Megyek a boltba, ahol állatok vannak.
- Miért mész oda? Milyen állatok vannak ott?
- Ott sok szép állat van. Én megnézem a szép madarakat, nyulakat, macskákat.
- Vásárolsz valamit?
- Igen, veszek egy kis macskát és egy piros halat.
- A nővéred is ott dolgozik, nem?
- Nem, a nővérem már nem dolgozik ott. Ismered a nővérem?
- Nem ismerem a nővéred. Hogy hívják? Milyen?
- Zitának hívják. Ő magas és szép. Fekete haja és csodálatos szemei vannak.
- Egyszer én is elmegyek a boltba, ahol állatok vannak és megnézem az állatokat. Nagyon szeretem a lovakat és a kutyákat. Van otthon egy nagy fekete kutyám. Bercinek hívják. A szobában az akváriumba majd veszek halakat. Még két halam van. Egy fekete és egy fehér.
- És macskáid vannak?
- Nem, nem szeretem a macskákat. Most már megyek a munkába. Jó vásárlást kívánok neked.
- Köszönöm, menj Istennel!
- Menj Istennel te is!

Szavak:

grast (a) hn – ló

pedo (-ura) hn – állat
chiriklyi (a) nn – madár
shoshoj (a) hn – nyúl
masho (e) hn – hal
pinzharel – ismer
variso – valami, valamit
ucho-,i-,e – magas
bal tbsz – haj
axtom – csodálatos
jakh (a) nn – szem

jekhvar – egyszer
grast (a) hn – ló
akvariumo (ura) hn
– akvárium
kinipe hn – vásárlás
donosarel – kíván valamit
valakinek
nais (a) hn – köszönet
tuke – neked

20. A főnevek esetei

A cigány nyelvben is a főneveknek több esete lehetséges. Az eset mindig attól függ, hogy mit akarunk kifejezni a főnévvel.

Főnév esetek:

Alanyeset	
Tárgyeset	-t
Részeshatározó eset	-nak, -nek a részére
Eszközhatározó eset	-val, -vel
Birtokos eset	-nak a... -nek a ....
Helyhatározó eset	-hoz, -hez, -nál, -nél
Távolító eset	-tól, -től

A felsoroltakon kívül még létezik megszólító eset is, de ezzel jelen kiadványunkban nem foglalkozunk részletesen.

A főnevek eseteit két csoportra tudjuk osztani, attól függően, hogy a főnév kapott esetragot vagy nem, vagyis ragozva van, vagy nincs. A ragozatlan csoportba az alanyeset, a másik csoportba a többi eset tartozik. Ennek majd a melléknév egyeztetésnél lesz még nagy szerepe.

21. A tárgyeset

A cigány nyelvben csak a személyeknek és az állatoknak van tárgyesete. A többi főnévnek nincs, vagy úgy is fogalmazhatunk, hogy megegyezik az alanyesettel.

Jelen magyarázatban így a tárgyesetnél mindig csak a személyekről és az állatokról lesz szó.

A tárgyeset esetragja nem ugyanaz hímnemben, nőnemben és többes számban.

Pl.:	<u>hímnem</u>	<u>nőnem</u>	<u>többes szám</u>
Alanyeset:	o shavo	e romnyi	le shave
Tárgyeset:	le shaves	la romnya	le shaven

Láthatjuk, hímnemben a főnév végződése *-es* lesz, függetlenül attól, hogy alanyesetben mire végződött. Nőnemben mindig *-a* lesz, függetlenül az alanyeseti végződéstől. Többes számban *-en* végződést kapnak a hímnemű és *-an* végződést a nőnemű többes számú főnevek. Láthatjuk azt is, hogy ha ragozzuk a főnevet, akkor a határozott névelő is megváltozik. Hímnem előtt az *o*-t felváltja a *le*, nőnem előtt az *e*-t felváltja a *la*, többes szám előtt a *le* viszont változatlan marad. Ez minden ragozott alak előtt így marad. Ezért fontos, hogy a főnév ragozva van, vagy sem.

22. A melléknév egyeztetése a ragozott főnévvel

Ha a főnevet ragozzuk, akkora rá vonatkozó melléknév végződése is megváltozik, hasonlóan a határozott névelőhöz.

Pl.:

o lasho shavo, de le lashe shaves e lashi romnyi, de la lasha romnya le lashe shave, le lashe shaven

A főnévre vonatkozó melléknév ragozási szabálya a következő:

- Ha a főnév egyes számban van, hímnemű és alanyesetű, akkor az összes rá vonatkozó háromalakú melléknév *-o* végződést kap.
- Ha a főnév egyes számban van, hímnemű, de már ragozva van, akkor az összes rá vonatkozó melléknév és melléknévhez hasonlóan ragozott szó *-e* végződést kap.
- Ha a főnév egyes számban van, nőnemű és alanyesetű, akkor az összes rá vonatkozó háromalakú melléknév *-i* végződést kap.
- Ha a főnév egyes számban van, nőnemű, de már ragozva van akkor az összes rá vonatkozó melléknév és melléknévhez hasonlóan ragozott szó *-a* végződést kap.
- Ha a főnév többes számú és alanyesetű, akkor az összes rá vonatkozó háromalakú melléknév *-e* végződést kap.
- Ha a főnév többes számú, de már ragozva van, akkor az összes rá vonatkozó melléknév és melléknévhez hasonlóan ragozott szó *-e* végződést kap.

A szabályból látszik, hogy ha a főnevet már ragoztuk, akkor nem csak a háromalakú, hanem az összes rá vonatkozó melléknévet egyformán kell egyeztetnünk a főnévvel. Vannak a melléknévhez hasonlóan ragozott szavak is, melyekről később lesz szó.

Gyakorlatok:

- Fordítsuk le az alábbi jelzős kapcsolatokat cigány nyelvre:** a nagy lányt, a szép asszonyt, a fekete lovakat, a piros kocsit, a nagy házat, a házunkat, a piros halakat, a fekete kutyát, a testvéreimet, a fehér nyulunkat, a testvéreimet, az éhes madarat
- Fordítsuk le az alábbi mondatokat cigány nyelvre:** Szeretem a jó kocsikat. A faluban dolgozom egy nagy iskolában. Ott nem keresek sok pénzt. A feleségem is ott dolgozik. Ő szép. Szép és nagy házunk van Szegeden. Sok ember nem szereti a fekete macskákat. Mi nem ismerjük a testvéredet. Az utcán látom a kocsidat, a házunk előtt áll.

(Részlet Géczy József „Shukar romani shib” című jegyzetéből)

Népi megfigyelések, babonák és időjósló napok az év második havában

Február 2.

- Gyertyaszentelő napja jeles időjós nap. A babona szerint ilyenkor bújik elő a medve a barlangjából. Ha meglátja árnyékát, visszamászik, s folytatja a téli álmat. Amennyiben borús időt talál, kinn marad. Azaz: a napsütéses február 2. még hosszú hidegeket, a zúzmárás-borús pedig közeli tavaszt ígér.
- „Gyertyaszentelőkor, ha esik a hó, fúj a szél – nem tart sokáig a tél.”
- „Gyertyaszentelő hidege, kora tavasz hírnöke.”
- „Fénylik Gyertyaszentelő? Hideg lesz az esztendő.”
- „Ha fénylik a gyertyaszentelő, a szűrődöt vedd elő. De ha csepeg-csorog, kevés lesz a borod.”

Február 3.

- A torokfájásokat parázsra vetett almahéjjal megfűstölték, mert úgy hitték, hogy a torokbajosok védőszentjének napján ez elűzi a kórságot róluk.
- Másutt a nyak előtt keresztbe tett két gyertya mellett elmondott fohással igyekeznek elejét venni a torokbántalmaknak.
- „Aki Balázs napján piros almát eszik, annak egész évben csengő hangját lesik.”

Február 4.

- Azt tartották régen, hogy ez a tél leghidegebb napja, s igen kedvező a házasságkötésre.
- „Ki Veronika napján rokolyát varr magának, jövő februárig férjet lel magának.”

Február 6.

- „Ha Dorottya szorítja, Julianna tágitja.” – azaz, ha 6-án fagy, február 16-án olvad.

Február 10.

- Úgy tartja a néphit, hogy e napon kell ojtóágot szedni, mert az ekkor nyesett vesszőkből március 25-én megejtett minden növényoztás eredményes lesz.

Február 14.

- Ha Bálint napján hideg, száraz az idő, akkor jó termés várható.

Február 15.

- A hagyomány szerint e napon kell nagyon megrázni minden egyes gyümölcsfát, ha azt akarjuk, hogy sokat teremjenek.

Február 16.

- Dorottya (február 6.) ellenkező napja.

Február 19.

- „Ha Zsuzsanna napján feldalol a pacsirta, küszöbön van már a kikelet.”
- „Ha Zsuzsannakor magasan repül a pacsirta közel a tavasz, ha alacsonyan, még marad a tél.”
- Az alföldi pásztorok azt tartják, hogy „Zsuzsanna rápisil a hóra és friss füvet hoz a legelőre”, azaz megfigyelések szerint február 19. után már nem esik új hó és visszafordíthatatlan az olvadás.
- Ha a madarak e nap „inni tudnak a keréknyomból, jó termés, ha nem találnak vizet, rossz év áll előttünk”.

Február 22.

- Üszögös Szent Péter napja, dologtító nap. Nem szerencsés e napon szántani, vetni, kenyeret gyúrni, sőt a régiek még a tyúkoltetéstől is tartózkodtak, mert szerintük e munkák ezen a napon betegséget hoznak a lábasjóságra, üszkössé teszik a gabonát, szerencsétlenné a házat.
- „Amilyen az idő ezen a napon olyan lesz József-napkor is.”

Február 24.

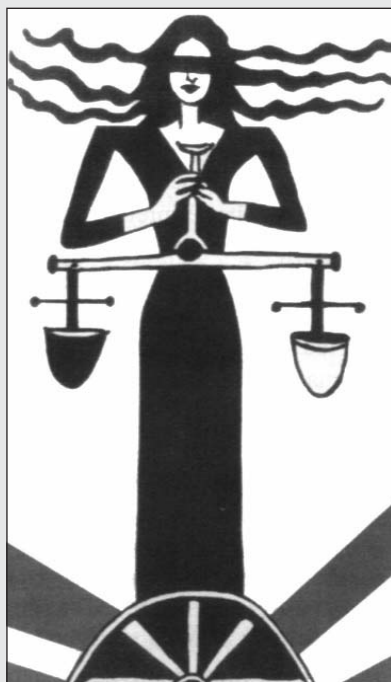
- Jégtörő Mátyás napja. „Ha talál jeget, megtöri, ha nem talál, jeget csinál.”
- Halász-horgász szerencsenap: az e napon fogott csuka („Mátyás csukája”) egész esztendőre bő zsákmányt ígér. (A néphit szerint e nap kezdenek el ívni a csukák.)
- Észak- és Északkelet-Magyarországon úgy tartják, ha Mátyás napján hideg van, még negyven napig tart még a tél.
- Úgy tartották, hogy ez a zöldségvetésre legalkalmasabb nap. Az e napi veteményt nem bántják a férgek.
- A Mátyás-napi időjárásról a tojásszaporulatra is következtettek. A szeles idő kevés tojást jelzett előre, a hideg – de szélmentes, vagy enyhe szelet hozó – nap tojásbőséget hirdetett.

Február 28.

- Ha e nap derűs időt mutat, jó termést ígér – tartják Délvidéken.

Antidiszkriminációs Ügyfélszolgálati Hálózat

A hálózatban részt vevő ügyvédek

Borsod-Abaúj-Zemplén megye

Dr. Kiss Éva
3527 Miskolc,
Széchenyi út 35.
Tel: 06 (46) 354-811

Dr. Főnyedi Béla
3980 Sátoraljaújhely,
Kossuth tér 5.
Tel: 06 (47) 322-955

Bács-Kiskun megye

Dr. Sente Zsolt
6400 Kiskunhalas, Tó u. 36.
Tel: 06 (77) 428-064, 423-612
Fax: 06 (77) 428-064

Baranya megye

Dr. Olt György
7700 Mohács, Kossuth u. 51.
Tel: 06 (69) 510-315

Békés megye

Dr. Lipták András
5540 Szarvas.
Arató Pál u. 1/1.
Tel: 06 (66) 216-004

Csongrád megye

Dr. Simonné
Dr. Báron Zsuzsanna
6930 Makó,
Kálvária u. 94.
Tel: 06 (62) 219-015

Fejér megye

Dr. Dobai Lajos
8000 Székesfehérvár,
Börgyár út 2.
Tel: 06 (22) 313-463

Győr-Moson-Sopron megye

Dr. Karcagi-Mészáros Zsolt
9023 Győr, Hunyadi u. 13.
Tel./Fax: 06 (96) 442-968

Heves megye

Dr. Keindlné
Dr. Patyi Zsuzsanna
3360 Heves, Arany J. út 15.
Tel: 06 (36) 545-155

Hajdú-Bihar megye

Dr. Czakó Marianna
4031 Debrecen,
Kishegyesi út 38. fsz.
Tel: 06 (52) 541-657, 541-658
Mobil: 06-20/384-3853

Komárom-Esztergom megye

Dr. Kiss Juhász István
2800 Tatabánya,
Ságvári E. u. 15.
Tel: 06 (34) 323-185

Pest megye

Dr. Lázók Tibor
Dr. Várhelyi W. Péter
Budapest VII. ker.
Dohány u. 76. (OCÖ)
Tel.: 06-1-322-8903/115 mellék

Dr. Molnár Iván
2740 Abony,
Kossuth tér 1.
Tel: 06 (53) 360-135,
360-136/106 mellék
Fax: 06 (53) 360-064

Somogy megye

Dr. Kócsó József
7400 Kaposvár,
Szent Imre u. 14. 1/8.
Tel: 06 (82) 413-906

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

Dr. Lőkös Eleonóra
4400 Nyíregyháza,
Hősök tere 9.
Tel: 06 (42) 407-468

Dr. Ferenczy Róbert
4600 Kisvárd,
Temesvári út 6.
Tel: 06 (45) 416-105

Jász-Nagykun-Szolnok megye

Dr. Fancsal Ágnes
5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Tel: 06 (56) 420-110

Tolna megye

Dr. Sümegi Helga
7090 Tamási, Rácvölgy 7.
Tel: 06 (74) 474-977
Fax: 06 (74) 570-110

Nógrád megye

Dr. Farkas Imre
2660 Balassagyarmat,
Rákóczi fejedelem u. 18.
Tel: 06 (35) 505-995
Fax: 06 (35) 300-782

Veszprém megye

Dr. Harcos Gábor
8200 Veszprém,
Szabadság tér 15.
Tel: 06 (88) 329-489

Zala megye

Dr. Németh Györgyi
8800 Nagykanizsa
Teleki u. 14.
Tel: 06 (93) 312-749

Vas megye

Dr. Kabay Gábor
9700 Szombathely,
Óperint u. 1.

Sáfar Sándor és Wuscher Anna gyűjtése

Bara Manusí a fellelegember

Hát, abban a pillanatban ott termett egy tál forró húsleves. Benne egy nagy merőkanál.

Alig ette meg a levest, sorakoztak a legfinomabb falatok: főtt tyúk, sült pulyka, kacska, töltött káposzta, meg mindenféle sütemények, aztán egy üveg pálinka és különböző üvegben borok. Pepó legelőször az üvegeért nyúlt. Töltött egy kupicával étvágygerjesztőnek. Na, de mit lát? A szemben lévő széken ülhet valami láthatatlan lélek, mert amint ő letette az üveget ismét emelkedik és ott is megtelik egy kupica. Majd felemelkedik valami rettentő magasra, mintha valaki a plafonra célozna vele, de aztán megdől, kiürül és visszakerül az asztalra. Pepó keresztet vetett, hogy elűzze a rossz szellemeket, azután engesztelésképpen kilocsantotta a kupica pálinkát a padlóra. Másodjára töltött, ezt itta meg, majd nyúlt a leveses kanálért. Szedett magának becsülettel. Leteszi a kanalat. Hamarosan koppan a tál. Emelkedik a leveseskanál, megtelik szemben a tányér. Valaki hangosan szürcsölve enni kezd.

– Jó étvágyat! – mondja ijedten Pepó. Válasz nincs, de a leves elfogyott az utolsó cseppig. Akkor Pepó rákapcsolt az evésre, nehogy a sok finom falat mellett éhkoppon maradjon. A leves után kivett egy pulykacombot, majd egy sült csirkét, végül egy süteményt nyomtatóul. Hanem a tálból olyan gyorsan fogyott a sok finom falat, mintha egy egész lakodalmas társaság koptatná el, vagy egy bélpoklos enne versenyt Pepóval. De ugyi mindent megszokik az ember előbb-utóbb. Pepó sem csapott nagy hűhót a dologból. Ki tudja, mióta nem evett szegény szomszéd. Ha éhes, lakjon jól. Hanem vacsora után, majdnem begerjedt az ismeretlenre Pepó, mert ő ugyi nem szólt bele abba, hogy az ismeretlen mit eszik, mit iszik, s főleg mennyit, de az az ő dolgába beleavatkozott. Ebéd végezetével Pepó újra csak a pálinkáért nyúlt. Tehet ő róla, hogy megint arra támadt gusz-tusa? Hanem ekkor kiemelkedett a levesestálból a merőkanál s akkorát koppintott a kezére, hogy csillagokat látott. Tudta, hogy a szomszéd tette, mert ellenzi a pálinkát, de összeszidni nem merte, mert ki tudja kiféle-miféle az illető. Ezért csak így szólt:

– Jól van na! Tudom, hogy az urak vacsora után már nem isznak pálinkát! Mit csináljak, ha én így szoktam. A bort ki nem állhatom. Ha volna egy üveg sör ott, egye a féc-kes fene, meginnám a pálinka helyett.

Hát, nem ott termett a sör! Mit tehetett Pepó? Leküldte egy cúgra. Akkor érezte csak igazán, hogy milyen jól lakott, mint a duda. El is álmosodott rendesen. Hol is látott ágyat, amikor befelé jött? – gondolkozott. – Hát persze, itt mindjárt a szomszéd szobában. Elindult a hálószoba felé. Az ajtó magától kinyílt előtte. A két ágy megvetve: selyempárna,

selyem paplan. Nem kérte magát, hogy feküdjön le, bár nagyollotta az ágyakat.

– Még mindig jobb, mintha kicsi lenne! – gondolta, s végigdől az egyiken úgy, ahogy volt: cipőstől, ruhástól. Otthon ő nem így szokta, de most félt, hogy az idegen megfújja a gönceit. Hanem mit lát? A másik ágynál motoszkál valaki. Selyem göncöket veteget le, meg vesz fel helyette másikat, de azt is selymet.

– Ez valami úri szerzet lehet, hogy még éccakára is kiöltözik, mint a Szaros Pista, Jézus nevenapján. Neki talán nem is jó hálai egy ing, meg egy gatyá?

Két perc múlva a láthatatlan szomszéd úgy fújta a kását, hogy Pepó már-már azon gondolkozott, fogja az egész hóbelevancot s lefekszik a vacsorázó szobában a földre. Hanem addig-addig morfondérozott, míg elnyomta az álom. Hajnalban arra ébred Pepó, hogy szemébe süt a nap. Felkel. Kinéz az ablakon. Éppen az ablak alatt nyílik ki a bimbóból egy dupla viloja virág. Pepó nem gondolkozott egyet sem. Nem kérdezte még magától sem, hogy szabad-e, vagy sem, letörte a vilóját. A válasz hatalmas mennydörgés. Ő legalábbis azt hitte, hogy az, pedig csak egy írdatlan nagy ember állt előtte, akinek csak a csúnyasága volt nagyobb a testénél. Bozontos hajú, nagyszakállú, a fogai meg mint a loncos kuvaszé és az kiabált vele olyan hangosan, mint a kisbíró szokott a község háza tetején lévő mikrofonból.

– Nyomorult féreg! Tönkreteszed a legszebb virágomat! Mit vétett neked az a virág, hogy ilyen barbár módon neki-estél? Így fizetsz a jóságomért? Jól tartalak, eltűröm, hogy sáros cipővel, piszkos ruhával feküdj az ágyamba, tetejébe még szándékosan is kárt okozol nekem?

– Naccságos király úr! Nem akartam én ártására lenni, higgye meg!

– Én nem király vagyok, hanem Bara Manusí, a fellelegember. Nem hallottál még rólam?

– Soha világ életemben. Esküszöm az életemre, ... meg a lányaim életére!

– A rossebb, aki elhiszi! Ha olyan nagyon ártatlan vagy, akkor mond meg nekem, de tüstént, mi a nyavalyának tépked a virágaimat! Bántottak ők téged, vagy nem állhatod a virágokat?

– Tisztót Bara Manusí Úr! Én nem tépkedtem a virágokat. Lopni sem akartam. Megmondhatja a csendőrpáncsnok úr is, hogy én világ életemben tisztességes ember voltam, nem loptam, nem ártottam soha senkinek még szóval sem.

**Mesemondó: Farkas Pál, 58 éves,
Bogács, 1977.
– folytatjuk –**

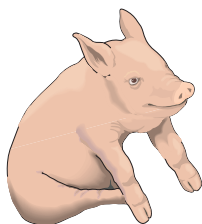
F E J T Ö R Ö K

Kedves Gyerekek!

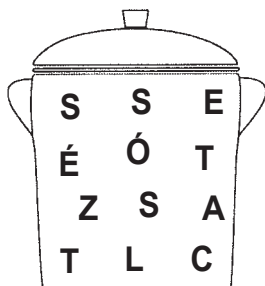
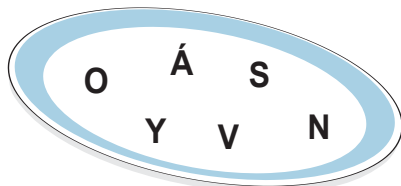
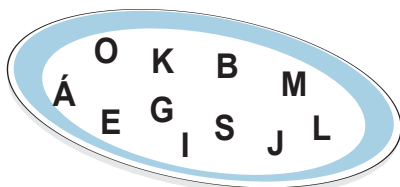
Amikor ezt a lapot böngészitek, már túl vagyunk a karácsony és az újév ünnepén. Gondolom, hogy a szeretet napján mindannyian megleptétek szüleiteket, testvéreiteket, a barátokat néhány jelképes ajándékkal, mert ezek az apróságok a szeretet, az összetartozást szimbolizálják. Reméljük, hogy az újévi jókívánságok sem maradtak el!

Nyevo bersh
Te trajin but bersh
haj mishto!

A fenti cigány nyelvű köszöntő jókívánságot fejez ki. Ha le tudjátok fordítani magyarra, küldjétek be Szerkesztőségünkbe!

Gondolatban repüljünk vissza az ünnepi terített asztalhoz! Ugye milyen finomságokból válogattatok? A rejtvényben, azaz a fazekakban, tálcákon olyan ételek betűi vannak összekavarva, amelyek nem hiányozhatnak egy cigánycsalád asztaláról sem

Eredményes betűrakogatást kívánunk, kérjük a megfejtéseket beküldeni!

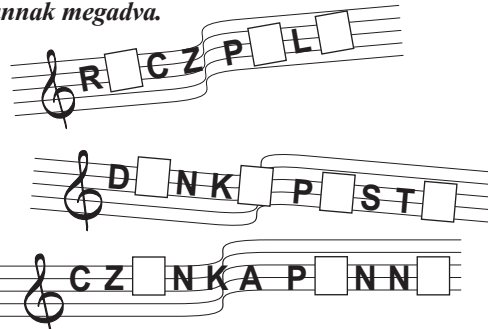
A téli szünidő is már a hátunk mögött van. Reméljük hasznosan, szórakoztatóan telt el az a néhány nap. Ugye olvasatok is? A következő rejtvényben három kisregényt ajánlunk, amelyekben három állat a megfejtés. Melyek ezek az állatok? A középső függőleges sorokat olvassátok össze!

eleven ➡	<table><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>										óvoda ➡	<table><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>									
egészséges ital ➡	<table><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>										röviden ➡	<table><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>									
késő napszak ➡	<table><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>										szalad ➡	<table><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>									
jó a vetésnek ➡	<table><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>										földművelő eszköz ➡	<table><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>									
elolvadt jég ➡	<table><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>																				
ütlegel ➡	<table><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>																				

Ibolya becézve ➡			
rágunk vele ➡			
ezzel gondolkodunk ➡			
varjú mondja ➡			
fogunk ágya ➡			
Ilona becézve ➡			
üreges vasút ➡			

Cigányének, cigányzene

Cigányzenészekkel, cigányénekesekkel már évszázadokkal ezelőtt is találkoztak, kiknek nevei körül már akkor is legendák keringtek. A vonalrendszerekben híres cigányzenészek nevei olvashatók, amelyben csak a mássalhangzók vannak megadva.

Feladat: A három cigányzenész nevének beküldése.

A rejtvényekhez jó szórakozást kívánunk a Szerkesztőség!

Segítsen, hogy segíthessünk!

Kati néni 67 éves kétegyházi oláh cigány asszony. Míg testét betegség emészti, napjait a nincstelenség, éhezés, fázás. Végső elkieseredésében tollat ragadott, hogy megírja

szerkesztőségünknek sanyarú sorsát.

Egyedül él depresszióban szenvedő lányával és annak 6 éves kislányával, akik helyett neki kell „gondolkozni”, mert

ők nem képesek rá. Egyetlen fia, aki segíteni tudta a még harmincezer forint nyugdíjat sem kapó édesanyját, több mint egy éve váratlanul öszszeesett és meghalt. „Inkább engem vett volna magához az Úr!”, tör ki könnyekben a fájdalom és értetlensége minden percben, mert nem érti az érthetlent, hogy miért pont az Ő fia, aki még beteg sem volt soha.

Sorolja bajait, testén a hasnyálmirigy gyulladásától a trombózisig, mutatja a kiválatatlan receptek sokaságát, hogy hát miből is váltaná ki, mert azt a kis pénzét is elvinné, ami van. Dolgozni nem tud, sem Ő, sem a lánya, aki még a házból sem tud betegsége miatt kimozdulni. Házában egyetlen szobában vannak összehúzódnak, mert a ház többi része omladozik és életveszélyes. Csinálgatta Kati néni, amíg bírta a keze meg a lába, de egy jó ideje már felállni is alig bír. A helyi önkormányzat néha egy-kétezer forintos segéllyel tud segíteni, de más lehetősége nincs. Sok a szegény cigány a faluban, ha tudna segítséget kérni mindegyiknek.

Magyar szomszédai szánják meg néha ezzel-azzal, meg hát **néha jönnek jóslatni**, mert Kati néni örökölte a tehetségét. Megmondja a múltat, jelent és a jövőt. Jót és rosszat egyaránt. Kártyából, ólommal, tenyérből, szemből látja a sorsot. De azt soha nem mondja, mit adjanak a szerencsének, csak azt, hogy kedden, pénteken és vasárnap jöjjenek, mert az a sors napja... S hogy valós-e, amit lát!? Számítson az én szavam! Szememből, majd az ősi kártyából arcomba zúdította az összes jelenlegi félelmemet és örömemet. A jövőt csak azért nem, mert nem kértem belőle... Elmondja mindenkinek, amit tudni akar a sorsáról, életéről, csak kicsit könnyebb legyen az élete.

A törődés emberséget jelent, törődünk hát Kati néniel.

Felajánlásukat a szerkesztőségen keresztül is megtehetik, vagy közvetlenül Kati néniel.

Farkas Mihályné
Tel.: 30/267-8368
5740 Kétegyháza
Damjanich út 17.
Lukács Ilona

A napokban meglátogattuk Kati nénit, akinek helyzete a fenti cikkben leírtakhoz képest sajnos semmit nem változott. Akkor már napok óta csak a 6 éves unokájának volt mit ennie a szomszédok jóvoltából. Natasa, Kati néni lánya némi iróniával jegyezte meg, hogy mennyire alultáplált az egész család. És valóban! Összeszorul a szíve az embernek látva azt a nagy szegénységet, a kilátástalanságot, a kicsit jobb élet utáni vágyat, amire a maguk erejéből semmi esélyük.

Alapítványunk lehetőségeihez mérten megpróbált és megpróbál segíteni Kati néniéknek. Segített továbbá a Stabilit-Bau 21 Kft., valamint a Jász-Nagykun-Szolnok megyei Etnikai Érdekvédelmi Egyesület.

Lapunk főszerkesztője levélben kereste meg Kétegyháza polgármesterét, *Kalcsó Istvánnét*, hogy felhívja a figyelmet Kati néni nehéz helyzetére. A Polgármester Asszony természetesen jól ismeri Kati néni helyzetét, lehetőségeikhez mérten segítik is a családot. „Kati néniék házának hátsó főfalja veszélyes állapotba került. Ez ügyben elkezdtük a megoldás megkeresését. Sajnos a fal teljes felújítását nem tudtuk felvállalni, de két pótkocsi bontott téglát adtunk a családnak. A kollégák megkeresték a Vöröskeresztet (és több más szervezetet is), hogy segítséget kérjünk a családnak. A Vöröskereszt a felújítást 15 ezer forinttal támogatta. A gyulai építési hatóság nagyon kedvezően és segítőkészen állt a problémához. Jelenleg 3 pillér kerülne kivitelezésre, ami a közvetlen veszélyt megszüntetné. Igaz, a teljes fal nem kerülne felújításra. Azonban nem találtunk olyan vállalkozót, aki ezt a munkát elvégezné. Ebben kérnénk az Önök segítségét. Ha tudnának olyan számlaképes építési vállalkozót, aki elvállalná a kivitelezést, kérem keressenek meg.” (Részlet a Polgármester Asszony leveléből.)

Kérjük tehát mindazon építési vállalkozók jelentkezését, akik segíteni tudnának a családon.

Kérjük továbbá mindazokat, akik megtehetik, segítsenek a családon! Minden segítséget nagy örömmel fogadnak: kinőtt ruhákat, cipőket, tartós élelmiszereket.

A Szerkesztőség.

Tisztelt Szerkesztőség!

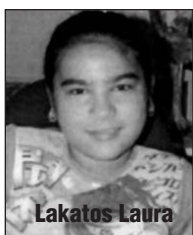
Abonyban élünk nagy fájdalomban és bizonytalanságban. Két gyermekünk volt. Kisfiunk most megy első osztályba. 2005. december 13-án született Mónika, akinél sajnos 2007. január 3-án diagnosztizáltak a központi idegrendszer rosszindulatú daganatot. Én gyed-en vagyok, illetve voltam, a férjem betanított útépitőként dolgozik. Az elmúlt év őszén nagyösszegű hitelt vettünk fel, melyből lakásunkat szeretnénk volna felújítani és bővíteni, azonban sajnálatos módon a pénzt kislányunk gyógyítására kellett fordítani, (speciális étrend, sok utazás, stb.) A kislány rövidre szabott életét nagy részben kórházban töltötte, mivel a műtétek, kezelések, kemoterápia, majd a transzplantáció után steril szoba lett volna szükséges a gyógyulásához. Házunkat fel kellett volna újítani. A felújítással terveztük egy szoba megépítését is, valamint a meglévő épület aláfalazását, mert vizes, a jelenlegi padló el

van korhadva, tetőcserét. Megmaradt pénzünkből elkezdünk a felújítást, de sajnos folytatni, befejezni nem tudjuk és mindezek mellett a felvett hitel törlesztését is teljesíteni kell.

Kislányunk sajnos augusztus 6-án meghalt. A ház felújítását be kell fejeznünk, mert a munkákat elkezdjük. Sajnos a pénzünk elfogyott. Hiába kerestünk nyilvánosságot kérésünkkel. Egy pár helyi lakos segített rajtunk pénzadománnyal, de a kapott összeget sajnos a temetésre kellett fordítanunk. Kislányunk halála előtt 3 héttel az általunk gondozott nagypapa is 54 évesen meghalt. Egy hónap alatt két családtagot temettünk el.

Kérem Önöket, próbáljanak segíteni anyagi helyzetünkön, vagy kérésünket tolmácsolják olyan ismerősöknek, akik tudnának rajtunk segíteni, hogy legalább a házat ne árverezzék el a fejünk felől.

Tisztelettel: Tóth Mihályné
Abony, Telefon: 06-20/545-9824

Lakatos Laura

Kérem, segítsen!

Laura 10 éves mezőberényi kislány. Normális lefolyású születése volt, de bal oldala görcsöt kapott. Ennek ellenére egészséges csecsemőként adták ki a kórházból. A szülők nyolc hónapos korában vették észre, hogy az elindulás gondot okozott neki, már a felállásra is képtelen volt. Ekkor megállapították, hogy gerincvelő sorvadásban szenved. Ma is súlyos mozgáskorlátozott, de szellemileg ép gyermek. Magántanulónként kapja meg a korának megfelelő iskolai oktatást.

A kijevei klinikán Pichkur professzor véleménye szerint Laurának összejt beültetésre lenne szüksége a javuláshoz. A kijevei klinika 2007. decemberére tudna műtéti időpontot adni a kislánynak. A család azonban nem rendelkezik a gyógykezelés finanszírozásának költségével.

A Kijevebe való kiutazás lebonyolítását az S.O.S. Szolgálat Alapítvány Közhasznú Nemzetközi Társadalmi Szervezet vállalta, amelynek célja a csak külföldön gyógykezelhető, gyógyítható beteg gyermekek segítése.

Tisztelettel kérjük az Ön/Önök segítségét, hogy lehetőségükhöz képest Lakatos Laura gyógykezelése költségeihez járuljanak hozzá, ezzel segítve gyógyulását.

Befizetésüket megtehetik folyamatosan az S.O.S. Alapítvány Bankszámlaszámára:

Kereskedelmi és Hitelbank: 10403909-39023276-00000000 – Erste Bank Hungary Rt.: 11600006-00000000-07010055

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot

..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve: .....

Címe: .....

Előfizetési díj
egy évre: 3000,- Ft,
fél évre: 1500,- Ft,
negyedévre: 750,- Ft

A megrendelőlapot és az előfizetési díját a szerkesztőség címére kérjük eljuttatni:

5001 Szolnok, Pf.: 77
Telefon:
(06) 56/513-952, 513-953, 513-954

Előfizethető rózsaszínű postai utalványon.

FELHÍVÁS

Fotó:
Halász
Katalin

A tisztaadonyi Rózsa Rozália 7 gyermek édesanyja, kettő közülük súlyos beteg. Nagyon nehéz anyagi körülmények között élnek, sokat nélkülöznek. Kérjük mindazokat, akik megtehetik, segítsenek a családon. Rózsa Rozália

minden segítséget örömmel fogad: kinőtt ruhákat, cipőket, megunt játékokat, tartós élelmiszereket.

Cím: Rózsa Rozália,
Tiszaadony, Petőfi út 4. 4833.
Rózsa Rozália telefonszáma szerkesztőségünkől elkérhető.

A Szerkesztőség